

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke Zondag

Abonnementsprijs : 400 fr. per jaar

Postcheckrekening N° 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

IS DE WET OP DE N.V. REEDS VEROUDERD ?

Voordracht gehouden door Professor F. COLLIN voor het Vlaams Pleitgenootschap te Brussel op 17 Maart l.l.

De algemene vergaderingen der aandeelhouders van naamloze vennootschappen zijn in vele gevallen een loutere formaliteit geworden. Zij dienen gehouden te worden, want zij zijn strikt voorgescreven door de wet. De financiële afdeling van de parketten houdt een waakzaam oog op de naleving van deze voorschriften en op de publicatie van de balans.

De grote meerderheid der aandeelhouders blijft echter onverschillig. Hun afwezigheid op deze vergaderingen is een opvallend verschijnsel dat algemeen gekend is en dat door velen wordt betreurd.

Meestal worden alleen aandelen gedeponneerd door de groep die de meerderheid bezit en de leiding van de vennootschap in handen heeft.

De afhandeling van de agenda geeft doorgaans geen aanleiding tot grondige discussie.

Soms zal een aandeelhouder het woord nemen om de raad van beheer geluk te wensen met zijn beleid, of om door een vraag de voorzitter de gelegenheid te geven een bepaalde verklaring af te leggen. Het heeft er dikwijls de schijn van dat dit alles vooraf werd afgesproken.

Zelfs wanneer zich in de onderneming een crisis voordoet, is de afzijdigheid van de gewone aandeelhouder even standvastig als opvallend.

Inderdaad, in de grote vennootschappen, vooral in deze waarvan de aandelen ter beurze zijn genoteerd, is de aandeelhouder geen vennoot meer. Hij is eenvoudig een belegger geworden.

Niet alleen in België constateert men deze evolutie. Zij komt voor in alle landen waar het mobiliair fortuin in hoge mate verspreid is, en waar de ondernemingen een massa kapitaal vereisen, die door enkele personen niet meer kan worden bij elkaar gebracht.

Deze toestanden hebben in feite niet veel gemeens met die welke de wetgever heeft gekend toen hij het wettelijk statuut van de naamloze vennootschap heeft uitgewerkt.

Toen het burgerlijk wetboek werd opgesteld, was het onroerend bezit de grondslag van elk fortuin. Het is dan ook niet te verwonderen dat de werkgever, bij de bescherming der onmondigen, weinig aandacht heeft geschonken aan het mobiliair bezit.

Ten huidigen dage, 150 jaar later, is de toestand geheel anders.

Voorzeker sommige gronden zijn aanzienlijk in waarde gestegen, zelfs indien men rekening houdt met de muntontwaarding.

Doch de onbetwistbare en verbazende aangroei van rijkdom is in hoofdzaak toe te schrijven aan de uitbreiding van het mobiliair bezit.

Bij de raming van het Belgische vermogen in 1939 komt het onroerend bezit voor 199 milliard fr. voor, het mobiliair bezit voor 90 milliard fr.

Een tweede kenmerk van onze moderne beschaving is de groeiende omvang van de ondernemingen.

Voor de exploitatie van zekere natuurlijke rijkdommen, voor het bereiken van het optimale productievolume is een steeds groter kapitaal vereist.

Bijvoorbeeld om een kolenmijn te ontginnen, zoals die welke in Limburg worden geëxploiteerd, is een investering van drie tot vier milliard frank geboden.

In de metaalnijverheid en in de scheikundige industrie zijn immobilisaties van meer dan een milliard frank geen zeldzaamheid.

En deze ondernemingen zijn dan nog tamelijk bescheiden wanneer men ze vergelijkt met de grootste Amerikaanse vennootschappen.

Deze evolutie is gepaard gegaan met een ander verschijnsel : de scheiding tussen het kapitaal en de leiding van de vennootschap.

Vóór honderd jaar en meer was het gebruikelijk dat de leiders van een naamloze vennootschap terzelfdertijd de eigenaars waren van een aanzienlijk aandeel van het samengebrachte kapitaal.

Dit is thans nog de regel voor de meerderheid der kleine en middelgrote ondernemingen die deze wettelijke vorm van associatie hebben aangenomen.

Doch de verspreiding van het aandelenbezit is in de hand gewerkt door allerlei factoren, zoals het erfenisrecht en de belastingen. Vele ondernemingen hebben bovendien, hetzij bij hun oprichting, hetzij voor hun verdere uitbreiding, beroep moeten doen op de kapitaalmarkt, wat noodzakelijk een ruime verspreiding van het aandelenbezit medebracht.

De groep die de leiding van de onderneming in handen heeft, beschikt niet steeds over de meerderheid der aandelen. Zij moet zich alleen de steun en de stemmen verzekeren van een aantal aandeelhouders die haar de meerderheid bezorgen in de algemene vergaderingen.

De afzijdigheid van de gewone aandeelhouders, van het groot publiek, heeft tot gevolg dat het daartoe vereiste aantal aandelen steeds kleiner wordt naarmate het aandelenbezit in ruimere kring is verspreid.

Zo komt het voor in de V.S.A. dat de raad van beheer slechts rekenen kan op hoogstens 10 % van de stemmen der aandeelhouders. Doch dat is ook ruimschoots voldoende.

Deze evolutie is natuurlijk niet onopgemerkt gebleven. Zij heeft aanleiding gegeven tot een aantal studiën, waaronder het werk van James Burnham: *The Managerial Revolution*, het meest ophef heeft gemaakt.

Algemeen wordt de nadruk gelegd op het feit dat in vele grote vennootschappen de leiding niet meer de meerderheid der kapitaalbezitters vertegenwoordigt.

De passiviteit van de massa der kleine aandeelhouders verzekert aan minderheidsgroepen de bestendigheid en de stabiliteit van beheer en bestuur. De beheerders van vennootschappen worden vaak veeleer aangeduid door coöptatie, dan door het democratisch proces van verkiezing, al worden de uiterlijke vormen er van steeds in acht genomen.

De verspreiding van het aandelenbezit is door verschillende factoren bevorderd geworden.

De belangrijkste hierbij is de oprichting en de werking van de grote effectenbeurzen. De waardepapieren die tot de notering zijn toegelaten, worden er dagelijks verhandeld. De prijzen waartegen zij gekocht en verkocht worden zijn het gevolg van vraag en aanbod. De Beurscommissies en de andere financiële overheden oefenen toezicht uit op deze verhandelingen, ten einde de vrije en onvervalste prijsvorming te verzekeren.

De beursnotering heeft aldus aan het aandelenbezit een grote aantrekkelijkheid verzekerd. Inderdaad, dergelijk bezit is zeer liquide.

In normale omstandigheden kunnen genoteerde aandelen zeer gemakkelijk van de hand worden gedaan, en dit tegen een prijs die de marktwaarde zeer scherp benadert; zij kunnen zeer snel in geld worden omgezet.

Deze aantrekkelijkheid is nog verhoogd door de grote instabiliteit van de munten na de eerste wereldoorlog.

In de landen die herhaalde devaluatie's hebben gekend, zijn de schuldeisers steeds de grote verliezers geweest. Onder deze schuldeisers zijn de houders van staatsobligaties en van spaarboekjes bijzonder beklagenswaardig en de slachtoffers van een grote onrechtvaardigheid, die niet minder groot is omdat zij door de wet gesanctionneerd is.

Doch wat er ook van weze, deze droevige ervaring heeft ook de kleine man geleidelijk gebracht tot het kopen van aandelen van vennootschappen.

Zij die oordeelkundig hebben belegd, konden aldus hun opgespaard vermogen voor grote verliezen vrijwaren, omdat de stijging van de prijs der aandelen minstens gedeeltelijk de devaluatie van de munten heeft gecompenseerd.

Ten slotte mag men niet vergeten dat sommige beleggingen in aandelen grote kapitaalgewinsten hebben afgeworpen.

Het spectaculaire karakter van deze winsten heeft ongetwijfeld veel bijgedragen tot het populariseren van het aandelenbezit.

Doch, de kleine man die aandelen koopt is een belegger. Wettelijk is hij wellicht een vennoot, in feite is hij het niet.

De belegger is iemand die van zijn opgespaard vermogen een zeker inkomen zoekt te verwerven, en soms een kapitaalgewinst.

Er bestaan voor de belegger vele mogelijkheden. Hij kan goud aankopen, of zich onroerende goederen aanschaffen. Hij kan zijn bezit uitleenen. Hij kan ten slotte obligaties of aandelen kopen.

De belegging in staatsfondsen biedt ongetwijfeld een grote veiligheid.

Doch zij verleent geen bescherming tegen een mogelijke devaluatie of depreciatie.

Om deze redenen wordt het sparend publiek meer en meer aangetrokken door de belegging in aandelen.

Bij het nemen van zijn beslissing zal de belegger geleid worden door een aantal overwegingen die uiteraard zeer eenvoudig zijn.

De belegger zoekt in de eerste plaats veiligheid. Hij wenst in waarde te behouden wat hij bezit. Dit is niet zo eenvoudig als op het eerste gezicht lijkt.

Het komt er op aan voor het opgespaard vermogen een aanwending te vinden die over enkele jaren een koopkracht verzekert die minstens even groot is als die welke het nu bezit.

Bovendien zoekt de belegger een zeker rendement. Juist dit regelmatig inkomen is een van de voorname beweegredenen van elke belegging.

Anders kan het geld even goed gehamsterd worden in een safe of in een kous.

De belegger wenst soms ook een zekere kapitaalgewinst. Daartoe is het niet voldoende dat de belegging, in geldeenheden omgezet, na een zekere tijd meer waarde verkrijgt. Kapitaalgewinst bestaat alleen indien de belegging na verloop van tijd een grotere koopkracht vertegenwoordigt dan bij haar aanwerving.

Ten slotte wenst de belegger de mogelijkheid om te allen tijde zijn bezit te gelden te maken. Hij zoekt liquiditeit.

Juist deze liquiditeit is de grote aantrekkelijkheid van zekere vormen van belegging.

Elke spaarder hecht er sterk aan, zo nodig over zijn opgespaard vermogen te kunnen beschikken.

Sparen heeft meestal een bepaald doel: zoals de bescherming tegen onvoorziene gebeurtenissen, de mogelijkheid om zekere zaken aan te kopen op de gunstigste voorwaarden, de verzekering van een welverdiende rust tijdens de laatste levensjaren.

Om dit doel te bereiken is het van het hoogste belang dat het opgespaard vermogen zeer snel in geld kan worden omgezet.

Iedere persoon die van zijn inkomen iets overhoudt, is een mogelijke belegger.

Voor velen is beleggen nochtans een zeer bijkomende bezigheid.

Zij die met de handen of met de geest arbeiden kunnen slechts weinig tijd hebben aan het beheer van het opgespaard vermogen.

Bovendien zijn zij meestal onvoldoende ingelicht over de verschillende beleggingsobjecten. Zij hebben veelal niet de tijd om zich met deze aangelegenheid bezig te houden en dikwijls ontbreekt hun ook de lust om daaraan hun vrije uren te besteden.

De slordigheid van vele beleggers is dan ook even begrijpelijk als spreekwoordelijk.

Juist daarom zijn, naast de individuele beleggers, ondernemingen ontstaan die in hun plaats deze taak waarnemen.

Deze noemt men de institutionele beleggers.

Het zijn ondernemingen of instellingen die van het

beleggen hun beroep maken, of die de beleggingsfunctie in bijkomende orde moeten waarnemen.

Als dusdanig vernoemen wij spaankassen, hypotheekmaatschappijen en kapitalisatie-ondernemingen. De werking van deze bedrijven is U genoegzaam bekend.

Hetzelfde mag niet gezegd worden van de investment trusts, die vooral in de Angelsaksische landen een grote populariteit hebben verworven. Dit zijn ondernemingen die een gemeenschappelijke portefeuille beheren voor rekening van de deelnemende spaarders.

Levensverzekeringen vervullen ook een belangrijke beleggingsfunctie, vermits zij aan hun aanzienlijke wiskundige reserves een renderende aanwending moeten geven.

Holdingmaatschappijen daarentegen zijn geen beleggers in de ware zin van het woord. Zij dienen tot het verzekeren van de controle op bepaalde vennootschappen. Zij zullen al hun rechten als aandeelhouders uitoefenen, de algemene vergaderingen bijwonen, de beheerders aanstellen, en de algemene politiek van de gecontroleerde ondernemingen bepalen. Hun deelnemingen hebben doorgaans een min of meer bestendig karakter.

Deze bestendigheid wensen de beleggers meestal niet te geven aan hun operaties. Zij vervullen niettemin in onze moderne maatschappij een zeer belangrijke economische functie.

De moderne nijverheden hebben inderdaad een reusachtige behoefte aan kapitalen.

Zonder deze kan de uitrusting niet worden op peil gebracht of gehouden.

De daartoe vereiste kapitalen kunnen niet bij elkaar gebracht worden, indien men alleen beroep kan doen op middelen die voor lange tijd dienen vastgelegd.

Deze kapitalen zal men alleen kunnen vinden bij hen die tijdelijk spaargelden beleggen.

De belegger bewijst dan ook aan de gemeenschap, aan de ondernemingen in het algemeen een zeer grote dienst. Hij verdient de belangstelling en, zo nodig, de bescherming van de overheid. Hij mag niet op smalende wijze beoordeeld worden, zoals wel eens ten onrechte is geschied.

Zo zegde een auteur in een studie over de hervorming van het wettelijk statuut der naamloze vennootschappen: « L'achat en Bourse de titres au porteur » est le plus souvent un placement temporaire de fonds, bien plus que la manifestation de l'intérêt que l'on porte réellement à la société dont on acquiert les actions. L'acheteur anonyme d'un titre au porteur n'est pas un « associé » au sens économique du mot, un membre conscient et intéressé du groupement, mais le plus souvent un capitaliste qui cherche exclusivement à faire fructifier ses capitaux; à la moindre alerte, il vendra sa participation et portera son attention sur d'autres valeurs inscrites à la cote. Il est essentiellement égoïste et avide de bénéfices immédiats. » (*)

De auteur vergeet nochtans dat zonder de bijdrage van deze speculatie vele grote ondernemingen ten dode zijn opgeschreven.

* * *

De evolutie die wij zoëven hebben beschreven, toont aan dat de moderne aandeelhouder niet meer beantwoordt aan het begrip dat de wetgever van hem had toen hij het statuut van de naamloze vennootschappen heeft uitgewerkt.

De moderne aandeelhouder is geen vennoot meer in de oorspronkelijke zin van het woord. Hij is uitsluitend een belegger geworden die voor zijn spaargelden een veilige en renderende aanwending zoekt.

De wetgeving op de naamloze vennootschappen had

tot doel o.m. de aandeelhouders te beschermen en hun rechten veilig te stellen. De belegger is aan dit statuut ontgroeid en de beschermingsmaatregelen die de wetgever te zijnen bate had uitgedacht, hebben thans voor een groot deel hun doelmatigheid verloren.

In die zin kan men zich gerust de vraag stellen: is de wetgeving op de naamloze vennootschappen verouderd? En ik aarzel niet deze vraag bevestigend te beantwoorden.

Het is natuurlijk niet mogelijk in het kort bestek van deze voordracht al de facetten van dit veelzijdig probleem te belichten.

Het moge volstaan uw aandacht te vestigen op drie aspecten van deze evolutie, die onder de belangrijkste mogen gerekend worden.

In de eerste plaats is het klaarblijkend dat de belegger in aandelen de « affectio societatis » geheel heeft verloren, of beter gezegd dat hij ze nooit heeft gehad.

En nochtans, indien wij de rechtsleer moeten geloven, is deze affectio societatis een essentieel bestanddeel van elke deelneming in het vormen van een naamloze vennootschap.

Volgens de *Novelles «l'affectio societatis se manifeste par la volonté commune des associés de collaborer tous à l'entreprise commune sur un pied d'égalité.»* (Droit commercial, III, 183).

Het is niet twijfelachtig dat dit inzicht bij de belegger geenszins bestaat.

De wetgever is uitgegaan van de gedachte dat de aandeelhouder van een N.V. een deel van zijn bezit in gemeenschap brengt en wil blootstellen aan de risico's van de onderneming. Hij veronderstelde een zekere bestendigheid in het bezit van aandelen, een zekere belangstelling in de lotgevallen van de onderneming.

Dergelijk inzicht bestaat geenszins bij de belegger.

Zijn eerste, en trouwens rechtmatige bekommernis is de veiligheid van zijn opgespaard vermogen. Het is slechts in bijkomende orde dat hij een rendement en een eventuele kapitaalwinst zoekt.

Zohaast er enig gevaar opduikt, zohaast een ongunstig bericht nopens de vennootschap de ronde doet, is zijn eerste en enige reactie zijn aandeel van de hand te doen. De belegger wenst in geen geval de ongunstige lotgevallen van een maatschappij mede te maken. Hij wil er uit zijn alvorens het te laat is.

En van zijn standpunt uit heeft hij overschot van gelijk. Het gaat om de verdediging van zuur verdiende spaarcenten. En de meeste spaarders kunnen zich de weelde niet veroorloven dit gedeelte van hun bezit te zien verloren gaan.

Op een tweede punt beantwoordt de werkelijkheid niet meer aan de opvattingen van de wetgever.

Voor laatstgenoemde was de algemene vergadering van de aandeelhouders het belangrijkste orgaan van de N.V. Zij moest de richtlijnen bepalen volgens dewelke de onderneming geleid wordt. Zij vormt in zekere mate de soevereine macht die alles beslist wat buiten de bevoegdheid valt van de beheerders en van de commissarissen. Opdat de algemene vergaderingen deze macht zouden kunnen uitoefenen, is het onontbeerlijk dat de aandeelhouders talrijk zouden opkomen en dat zij actief zouden deelnemen aan de aldaar gevoerde besprekingen.

U weet allen zeer goed dat in de grote vennootschappen waarvan de aandelen onder het publiek ruim verspreid zijn, de werkelijkheid geheel verschillend is.

De massa van de anonieme beleggers houdt zich strikt afzijdig van de algemene vergaderingen.

Deze houding wordt op verschillende wijzen en meestal in pejoratieve zin verklaard.

Men beweert dat de aandeelhouder om fiscale redenen niet gekend wil zijn, omdat hij dikwijls zijn inkomsten uit roerende waarden niet heeft aangegeven. Anderen schrijven deze afzijdigheid toe aan de passiviteit ja meer nog aan de slordigheid van de kleine aandeelhouder.

Zonder deze opvattingen geheel te willen verwerpen, wens ik er op te wijzen dat in de V.S.A. en in Engeland, waar de aandelen in de regel op naam zijn, de bijwoning van de algemene vergaderingen evenveel te wensen overlaat. Men treft er dezelfde toestanden aan als bij ons, met dit verschil dat zij wellicht nog scherper vormen aannemen. De werkelijke reden dient elders gezocht.

Wanneer het aandelenbezit onder duizenden personen en maatschappijen verspreid is, heeft het geen zin voor een of enkelen onder hen op de algemene vergadering aanwezig te zijn.

Invloed kan de kleine aandeelhouder er in geen geval uitoefenen.

Over de gang der zaken weet hij niet genoeg om op doeltreffende wijze in de debatten tussenbeide te komen.

De meeste aandeelhouders hebben trouwens een bezigheid die hen niet toelaat tijdens de arbeidsuren de vergaderingen bij te wonen.

Sommige grote vennootschappen zouden zelfs geen zaal kunnen vinden die groot genoeg is om al de aandeelhouders te bevatten indien deze, per impossibile, het inzicht zouden hebben aanwezig te zijn.

Door het geven van volmachten kan men in zekere mate deze moeilijkheden omzeilen; doch deze procedure is al te omslachtig opdat zij in grote ondernemingen geregeld aanwending zou kunnen vinden.

Kortom de algemene vergadering heeft in grote maatschappijen haar oorspronkelijke betekenis volledig verloren. Als soeverein orgaan heeft zij in feite uitgedaan. Op de lotsbestemming van de onderneming oefent zij niet de minste invloed meer uit. Hoogstens zal zij aan de effectieve bedrijfsleiders de gelegenheid geven om met een zekere solemniteit aan het publiek mededelingen te doen en verklaringen af te leggen, en de door hen genomen beslissingen te doen bekrachtigen.

Een laatste punt waarop ik uw aandacht wil vestigen, is de groeiende zelfstandigheid van de leiders der grote naamloze vennootschappen.

Dit is het logische en onvermijdelijke gevolg van de gebrekkige werking der algemene vergadering van aandeelhouders.

De wetgever heeft inderdaad aan de algemene vergadering de ruimste machten verleend om de leden van de raad van beheer te benoemen en af te stellen.

Zoals elk mandaat, is het in beginsel herroepbaar « *ad nutum* ». Doch in het statuut van de N.V. is de wetgever nog verder gegaan. Hij heeft elke overeenkomst verboden die deze herroepbaarheid in enige mate zou beperken.

In feite zijn de toestanden totaal verschillend. De bedrijfsleiding is in de handen van een groep die, soms, slechts een zeer beperkt getal aandelen bezit. De aanduiding van de leden van de raad van beheer geschiedt dan ook slechts vormelijk door een democratische stemming. In feite geschiedt zij door coöptatie vanwege hen die het bestuur in handen hebben.

De opneming in het hoogste orgaan van de vennootschap is dikwijls de beloning van de gepresteerde diensten van een lange en verdienstelijke carrière.

In werkelijkheid is de raad van beheer almachtig, en deze onbegrensde macht zou gewis aanleiding kunnen geven tot misbruiken, indien zij niet beperkt was door de controle van de openbare mening.

Voor al in de landen waar de financiële pers een hoge standing en een ruime verspreiding geniet, is deze controle niet te versmaden.

Doch dit neemt niet weg dat de leiding van een aantal grote vennootschappen is losgemaakt van het effectieve toezicht der kapitaalbezitters; niets is meer in strijd met de bedoelingen van de wetgever.

Een aantal zeer ervaren juristen hebben zich bezorgd gemaakt omtrent deze hervorming van de N.V. Hun arbeid heeft tot de publicatie van een rijke literatuur geleid.

Nu onlangs verscheen in België over dit probleem een grondige studie van de hand van de Professoren Fredericq en van Houtte (*).

Wat echter stof tot nadenken geeft, is dat meest alle auteurs die zich voor het vraagstuk interesseren, maatregelen voorstellen die van die aard moeten zijn dat zij de aan gang zijnde evolutie tegenhouden of omgooien.

Het is blijkbaar hun bedoeling weer te keren tot de oorspronkelijke opvatting van de vennootschap van kapitalen. Zij wensen de *affectio societatis* opnieuw te verzekeren, het bestendig bezit van aandelen te belonen, en aan de vergadering van de aandeelhouders haar betekenis terug te schenken.

En dit juist lijkt me een onmogelijk opzet.

Inderdaad men verliest volledig uit het oog én de aard van een belegging in waardepapieren, én de onvermijdelijke reactie van de beleggers. De door de juristen gelaakte houding wordt aangenomen niet alleen door de individuele belegger, doch ook in ruime mate door de maatschappijen die fungeren als institutionele beleggers.

Deze maatschappijen zoeken geenszins een controlerende participatie. Spreiding van de risico's is voor hen, naast een zorgvuldige selectie van de beleggingsobjecten, de eerste en voornaamste regel van deugdelijk beheer.

In sommige gevallen zelfs is het hun verboden meer dan een zeer beperkt percentage van een bepaald soort effecten te bezitten.

Zij ook zullen in de eerste plaats veiligheid en daarenboven een passend rendement zoeken en, zo mogelijk, een zekere kapitaalwinst.

Doch juist om deze redenen wensen zij nooit gebonden te zijn aan een bepaalde belegging. Zij zullen zelfs overgaan tot verkoop van eersterangs-waardepapieren indien hun beurskoers te hoog ligt en hun toekomstperspectieven minder gunstig blijken.

Institutionele beleggers zullen ook in de regel de algemene vergaderingen niet bijwonen. Zij zullen geen invloed op de leiding der onderneming wensen uit te oefenen. Van lieverlede houden zij zich strikt binnen de perken van hun beleggingsfunctie.

Toen de wetgever het statuut van de N. V. heeft uitgewerkt, heeft hij niet aan beleggers gedacht, zoals die zich thans in steeds groter getale voordoen. De deelneming in het kapitaal van ondernemingen was vóór 75 en 100 jaar iets wat alleen voor rijke of welvarende burgers gebruikelijk was. Deze konden zich de weelde veroorloven aanzienlijke risico's te dragen. Zij hadden de tijd om de gang der zaken te volgen. Hun participatie was dikwijls belangrijk genoeg opdat zij op de beslissingen van de algemene vergaderingen hun invloed konden doen gelden.

Dergelijke toestand bestaat nu nog voor de kleine en middelgrote vennootschappen, waarvan de aandelen niet zeer verspreid zijn.

Doch de grote vermogens zijn een zeldzaamheid geworden. Het bezit van de genoteerde aandelen is verspreid over een massa spaarders; de bestendige groei

der ondernemingen zal dit verschijnsel verder in de hand werken.

De wetgever en de jurist kunnen deze evolutie alleen constateren. Zij kunnen deze noch tegenhouden, noch wijzigen, zonder de economie grote schade te berokkenen. Want de moderne industrie heeft een immer stijgende behoefte aan kapitaal, aan opgespaard vermogen. In een modern bedrijf vereist de tewerkstelling van een enkele arbeider van een half tot twee miljoen frank investeringen.

Deze sommen kunnen alleen bij elkaar gebracht worden indien de massa der spaarders in aandelen wil beleggen. En dat zullen zij slechts doen indien zij de overtuiging hebben dat die belegging veilig is en dat zij hun een behoorlijk voordeel zal brengen in de vorm van dividenden en een mogelijke waardevermeerdering.

Het recht, indien het zijn ware functie wil vervullen, moet zich aan deze nieuwe toestanden aanpassen; het moet mede bijdragen tot een ordelijke werking van de kapitaalmarkt; het heeft tot taak bescherming te verlenen aan de kleine spaarders, opdat zij niet het slachtoffer zouden worden van oneerlijke lieden en dat hun opgespaard vermogen een nuttige aanwending zou vinden; het dient mede bij te dragen opdat die zo onmisbare spaarfunctie zou worden aangemoedigd door een rechtmatige en passende geldelijke beloning.

In één woord, het statuut van de N.V., die een ruim beroep doet op de anonieme spaargelden, heeft een grondige herziening nodig. Het is natuurlijk niet mogelijk binnen het bestek van deze voordracht een studie te maken van de gewenste hervormingen. Alleen kunnen wij even onderzoeken in welke richting de oplossing dient gezocht.

Na de grote speculatieve excessen, die de jaren 1925-1929 hebben gekenmerkt, heeft de wetgever de spaarder zoveel mogelijk van de aandelenmarkt willen afkeren. De belegging in staatsfondsen heeft hij op alle wijzen bevoorrecht, juist omdat deze een ideale belegging scheen te zijn. Zo moeten de institutionele beleggers krachtens de wet een aanzienlijk deel van de door hen verzamelde spaargelden in overheidsfondsen plaatsen. De banken mogen zelfs in het geheel geen aandelen of obligaties van industriële ondernemingen bezitten. Bovendien heeft de Staat aan zijn uitgiften een aantal voordelen voorbehouden. Ik noem o.m. fiscale vrijstellingen, het verbod om te demarcheren voor andere uitgiften dan deze van de Staat, het recht om naamloos in te schrijven.

In één woord, de staatswaarden bekleden op de kapitaalmarkt een zeer bevoorrecht plaats.

Het valt te betwijfelen of de spaarder daardoor een afdoende bescherming heeft gekregen, want de belegger in staatspapier heeft volledig de druk ondergaan van de devaluaties die zich tijdens de laatste jaren tamelijk snel hebben opgevolgd.

Aan de andere kant heeft de private ondernemer niet veel kans meer om een deel van het opgespaarde vermogen tot zich te trekken.

Deze kapitaalschaarste is een onrustwekkend verschijnsel, dat de normale ontwikkeling van onze industriële uitrusting ten zeerste remt. Zowel de spaarders als de ondernemers hebben er alle belang bij dat de kapitaalmarkt zou functioneren. En dat is juist wat de wetgever in zijn voorschriften zou moeten beogen. Om dit doel te bereiken en bovendien de vrijheid van de belegger te eerbiedigen, is het gewenst dat de vennootschappen er toe gebracht worden zeer uitgebreide inlichtingen te verstrekken over de gang van de onderneming, van zohast hun aandelen ter beurse zijn genoteerd. Het zijn inderdaad alleen de genoteerde aandelen die in ruime mate onder de spaarders verspreid zijn.

Op het eerste gezicht lijkt dit middel niet afdoende, vermits men zich kan afvragen of deze voorlichting tot de belanghebbenden zal doordringen. Immers, de meeste spaarders zijn ter zake onwetend en zij hebben, zoals reeds gezegd, doorgaans noch de tijd noch de lust om zich actief met hun beleggingen bezig te houden. De tussenkomst van professionelen is op dit gebied niet alleen een noodzakelijkheid geworden, zij neemt met de jaren een grotere uitbreiding. Traditioneel is de wisselagent de raadgever van zijn cliënten geweest. Naast hem hebben de institutionele beleggers, die ten slotte toch ook professionelen zijn, een immer belangrijker plaats ingenomen. Door zorgvuldige studie van de beleggingsobjecten en van de algemene economische conjunctuur streven deze organismen er naar een oordeelkundige selectie van de aan te kopen waarden te maken.

Aan de andere kant verminderen zij de nadelen van een foutieve keuze door een ruime spreiding van de beleggingen. Het spreekt vanzelf dat de professionele beleggers een grote waarde hechten aan alle inlichtingen die zij, uit ernstige bron, over de verschillende vennootschappen kunnen inzamelen. Elke uitbreiding van de voorlichting zal bij hen ook uiterst welkom zijn. Het is in die richting dat de Amerikaanse wetgever de oplossing van het probleem heeft gezocht. Ook de Amerikaanse effectenbeurzen hebben, voor de genoteerde waarden, zeer strenge eisen gesteld in zake het verschaffen van zeer recente informatie.

Ten slotte is het voor de beleggers van het grootste belang dat de waarde van de effecten ter beurse door vrije prijsvorming worde bepaald. De notering is een dagelijkse beoordeling van de verschillende effecten door de professionelen en door het publiek. Voor zover dit oordeel zich vrij kan vormen en gegrond is op een accurate en tijdige voorlichting, zal het beter dan gelijk welke stemming de mening weergeven van de massa der beleggers over het beheer der betrokken ondernemingen.

Men mag trouwens de preventieve werking niet onderschatten van de verplichting tot publicatie van een aantal inlichtingen. In vele gevallen volstaat deze verplichting om laakbare of onkeise verhandelingen in de overgrote meerderheid der vennootschappen uit te schakelen.

Het komt mij voor dat ik reeds misbruik heb gemaakt van uw geduld. Het is trouwens niet mogelijk meer dan een aanduiding te geven van de richting waarin het handelsrecht de oplossing zal moeten zoeken van de problemen die zich stellen met betrekking tot de structuur der ondernemingen. Enkele feiten zijn nochtans onloochenbaar:

Het aandelenbezit is verdeeld over een aanzienlijk aantal beleggers. Deze beleggers zijn doorgaans kleine spaarders, die in de ruimste mate de belangstelling en de bescherming van de wetgever verdienen. In vele grote ondernemingen hebben deze beleggers weinig medezeggenschap. Want het kapitaal is er niet alleen onderscheiden van de arbeid, het is ook vreemd aan de bedrijfsleiding.

De belegger heeft ook niets gemeens met de kapitalist zoals die door de 19e eeuwse sociale literatuur is beschreven. Hij is niet de uitbuiters, doch weleens het slachtoffer van misbruiken. Het is hoog tijd dat deze werkelijkheid ook tot de wetgever doordringe.

Ik heb niet de overmoed gehad u een pasklare formule voor te stellen. Doch, indien mijn uiteenzetting een weinig klaarheid gebracht heeft op dit gebied, dan zou ik mij afdoende beloond achten.

(*) Louis Frédéricq et Jean Van Houtte: Etude sur la réforme du statut légal des sociétés anonymes suivie d'un avant-projet de loi. (Revue pratique des Sociétés, 45e année 1940-46, n°s 8-9-10, page 264.)

RECHTSPRAAK

HOF VAN VERBREKING

2e Kamer. — 17 November 1952.

Voorzitter : M. Wouters.

Raadsheer-verslaggever : M. De Bersaques.

Eerste advocaat-generaal : M. Hayoit de Termicourt.

Ambtsmisdrif. — Voor de in artikel 240 W.v.S. strafbaar gestelde verduistering is opzet vereist. — Dat opzet kan ontstaan na het materiële feit. — De solvabiliteit van de dader sluit het bedrieglijk opzet niet uit.

Voor de in art. 240 W.v.S. strafbaar gestelde verduistering van gelden is opzet vereist hetzij om zich bedoelde gelden toe te eigenen, hetzij om hem, die ze heeft overhandigd of aan wie zij toebehoren, daarvan te beroven.

Dat opzet kan ontstaan na het materiële feit, dat de ambtenaar de gelden niet heeft gebruikt overeenkomstig de bestemming, waarvoor zij waren ontvangen.

De solvabiliteit van de dader sluit niet noodzakelijk het bedrieglijk opzet uit; dit is een feitelijke vraag, welke de rechter over de grond beoordeelt op in cassatie onaantastbare wijze.

Boulanger.

Gelet op het bestreden arrest, de 31ste Mei 1952 gewezen door het Hof van Beroep te Luik;

Over het enig middel : schending van art. 240 van het Wetboek voor Strafrecht doordat het bestreden arrest het bedrieglijk opzet, wezenlijk element van het in voormelde wetbepaling strafbaar gestelde feit, bij aanlegger heeft aangenomen door te steunen op handelingen, welke na de als schuld aangemerkte feiten plaats hadden, zulks terwijl dit opzet op het eigenlijke ogenblik der verduistering dient aanwezig te zijn, en doordat het arrest het bestaan van de inbreuk heeft aangenomen, terwijl aanleggers goed trouw bewezen was daar hij solvabel was;

Ten aanzien van het eerste onderdeel :

Overwegende dat verduistering van penningen de in artikel 240 van het Wetboek van Strafrecht omschreven misdaad enkel uitmaakt van het ogenblik af dat het opzet aanwezig is, hetzij om zich voormelde penningen toe te eigenen, hetzij om hem er van te beroven, die ze heeft overhandigd of aan wie zij toebehoren;

Dat dit bedrieglijk opzet kan ontstaan na het materiële feit van het niet-gebruiken der gelden overeenkomstig de bestemming, waartoe zij werden ontvangen;

Dat het arrest erop wijst dat, indien aanlegger de gelden van het werkloosheidsfonds met zijn eigen penningen heeft vermengd, «hij nadien, toen hij de aanzienlijkheid van het tekort had gemerkt, besliste de gelden niet terug te geven, zich zodoende de verduisterde sommen toegeëigend».

Overwegende ten aanzien van het tweede onderdeel, dat het betaalvermogen bij aanlegger niet noodzakelijkerwijze het bedrieglijk opzet uitsluit; dat dit een feitelijke kwestie is, welke de rechter over de grond op in cassatie onaantastbare wijze beoordeelt;

Overwegende dat de bestreden beslissing aldus wettelijk gerechtvaardigd is, weshalve het middel in rechte faalt;

Overwegende voor het overige dat de substantiële of op straf van nietigheid voorgeschreven rechtsvormen werden nageleefd en dat de beslissing overeenkomstig de wet is.

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt aanlegger tot de kosten.

Voormelde kosten begroot op de som van zevenhonderd acht en negentig frank.

HOF VAN VERBREKING

1e Kamer. — 10 Juli 1952.

Voorzitter : M. Fettweis.

Raadsheer-verslaggever : M. Sohier.

Advocaat-generaal : M. Ganshof van der Meersch.

1. **Verbreking.** — Termijn van cassatie. — Betekening van het bestreden arrest met onjuiste vermelding van het domicilie van requirant is nietig en doet derhalve de termijn van cassatie niet ingaan.
2. **Indeplaatsstelling** krachtens artikel 1251/3° B.W. — Rechten van de medeschuldenaar, voor wie betaald is, tegenover de indeplaatsgestelde. — Aan zijn verweer kan de verjaring van de hoofdvordering niet worden tegengeworpen.

1. *De nauwkeurige vermelding van het domicilie van de requirant is een substantiële formaliteit in ieder exploit. Wanneer in het exploit van betekening van het bestreden arrest als domicilie van requirant vermeld is Namen, terwijl dat domicilie blijkens de overgelegde stukken in werkelijkheid gevestigd was te Molenbeek, heeft deze onregelmatigheid de belangen geschaad van eiser tot cassatie, die een nuttige tijd heeft verloren doordat hij getracht heeft de voorziening in cassatie te Namen te doen betekenen, zodat de onregelmatige betekening nietig is en de termijnen voor voorziening in cassatie niet heeft kunnen doen ingaan.*

2. *Hij die in zijn eigen belang een schuld voldoet, waartoe hij met anderen gehouden is, voldoet niet uitsluitend zijn eigen schuld, maar tevens die zijner medeschuldenaren : dientenvolge treedt hij krachtens artikel 1251, 3° B. W. in alle rechten, welke de schuldeiser had tegen de medeschuldenaar in solidum, aan wie de betaling ten goede komt.*

De in artikel 1251, 3° B. W. bepaalde indeplaatsstelling is beperkt tot de bedragen, die de in de plaats gestelde heeft betaald tot bevrijding van de medeschuldenaar. Deze vermag derhalve het werkelijke bedrag te discuten, dat voor zijn rekening is betaald, wat betreft de bijdrage in de schuld van de medeschuldenaar onderling, zonder dat aan dit verweermiddel de verjaring kan worden tegengeworpen.

Belgische Staat (Openbare Werken) t/ Elegeert.

Gelet op het bestreden arrest, de 5e Februari 1951 gewezen door het Hof van Beroep te Luik;

Over de grond van niet-ontvankelijkheid doordat de voorziening te laat werd ingediend :

Overwegende dat volgens de grond van niet-ontvankelijkheid de termijn tot voorziening inging op 21 Februari 1951, op welke datum de bestreden beslissing aan aanlegger ten verzoeken van verweerder betekend is geweest;

Overwegende dat de nauwkeurige vermelding van het domicilie van de requirant een substantiële formaliteit is in ieder exploit; dat het exploit van 21 Februari 1951 als domicilie van de requirant vermeldde « avenue de Marlagne, 29, te Namen », terwijl volgens de overgelegde stukken zijn domicilie gevestigd was te Molenbeek, Brigade Pironlaan 82; dat deze onregelmatigheid de belangen geschaad heeft van aanlegger, die een nuttige tijdsruimte heeft verloren door te trachten de voorziening te Namen te doen betekenen; dat de betekening van 21 Februari 1951 zodus nietig is en de termijnen tot voorziening niet heeft kunnen doen ingaan;

Dat de grond van niet-ontvankelijkheid feitelijke grondslag mist;

Over het enig middel: schending van de artikelen 1200, 1203, 1216, 1235, 1236, 1249, 1251, inzonderheid 1251 3°, 1252, 1382, 1383, 1384, inzonderheid 1384 3° lid, 2219, 2227, 2257, 2261, 2262 en 2264 van het Burgerlijk Wetboek, 3, 4, 21, 22, 24, 25 en 26 van de wet van 17 April 1878, houdende de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering, en 97 van de Belgische Grondwet, doordat het bestreden arrest krachtens de regelen van de artikelen 2 en volgende van de wet van 17 April 1878, houdende de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering, verjaard heeft verklaard de vordering, waarbij aanlegger in verbreking van verweerder de terugbetaling eiste van de vergoedingen, welke hij als burgerlijk aansprakelijke meester heeft betaald aan het slachtoffer van een ongeval, waarvoor verweerder verantwoordelijk is bevonden en veroordeeld, zowel op strafrechtelijk als op burgerlijk gebied, tot herstelbetalingen jegens het slachtoffer bij in kracht van gewijsde gegane beslissingen en doordat het arrest aldus heeft beslist, ofschoon aanlegger in verbreking gehandeld heeft als wettelijk in de rechten zijnde getreden van het slachtoffer, dat hij schadeloos gesteld had, door aan aanlegger het voordeel dezer indeplaatsstelling te ontzeggen onder het voorwendsel dat hij, naardien hij de schadevergoedingen had betaald omwille van de aansprakelijkheid, welke op grond van artikel 1384 van het Burgerlijk Wetboek op hem was komen te rusten, zijn eigen schuld zou hebben gekweten ten opzichte van de benadeelde en niet die van verweerder en dat de vordering krachtens indeplaatsstelling dus uitgesloten zou zijn, omdat, indien de veroorzaker van de schade te vollen belope jegens de benadeelde is gehouden op dezelfde gronden als de burgerlijk aansprakelijke, hij evenwel ten aanzien van laatstgenoemde, zijn aansprakelijkheid voor het geheel of een deel vermag te betwisten en zich ten dele of volledig van de schuld te bevrijden, en door bovendien in te roepen dat, indien het verhaal van de meester tegen zijn ondergeschikte niet aan de strafrechtelijke verjaring was onderworpen, de ondergeschikte verhinderd zou zijn tegen de meester, die hem na het verloop dezer verjaring in rechte zou dagvaarden, de gronden van niet-ontvankelijkheid in te brengen, welke een voorheen niet aan het licht gekomen strafrechtelijke fout van de meester zou kunnen opleveren, fout die normaal hetzij een verdeling van de aansprakelijkheid, hetzij de algehele bevrijding van de ondergeschikte zou ten gevolge moeten hebben, zulks terwijl in principe geen verjaring loopt wat de verweermiddelen betreft, de indeplaatsstelling van rechtswege plaats vindt, als degene die de schuld kwijt met of voor anderen tot

betaling was gehouden en hij er baat bij had haar te kwijten, en verder terwijl het enkel anders is, indien in de onderlinge verhouding onder de mede-verbondenen hij, die de schuld gekweten heeft, haar alleen moet dragen, wat het arrest niet heeft onderzocht noch vastgesteld, zoals het behoorde te doen, aldus en in elk geval verzuimende zijn beslissing te omkleeden met de redenen ter rechtvaardiging van dezelve, gelijk is voorgeschreven bij artikel 97 van de Grondwet;

Overwegende dat uit het bestreden arrest alsmede uit het vonnis a quo, waarnaar het arrest verwijst, blijkt dat aanlegger vóór de rechter over de feiten aanvoerde dat de door hem ingestelde vordering geen vordering ex delicto is, doch een vordering gegrond op artikel 1251, 3° van het Burgerlijk Wetboek, naardien hij in stede van verweerder een schuld had gekweten, waartoe hij met deze gehouden was; dat hij aldus, naar hij zelf aanvoert, de rechten uitoefent van de voldane schuldeiser, die een uitvoerbare titel bezat, namelijk een in kracht van gewijsde gegaan vonnis tegen verweerder, weshalve zijn vordering niet valt onder de verjaring, omschreven bij de artikelen 22 en volgende van de wet van 17 April 1878;

Overwegende dat het bestreden arrest, zonder zich uit te spreken nopens de verjaring, welke loopt voor de derwijze door aanlegger toegelichte vordering, beslist dat de verjaring ingetreden is, omdat het in casu een op een wanbedrijf gegronde vordering geldt; dat de rechter over de grond om de aard der vordering te rechtvaardigen de akten der procedure niet interpreteert volgens de verhouding, waarin zij staan tot de wil van aanlegger, maar volgens hun verhouding tot de wet; dat hij beslist dat de uit de indeplaatsstelling voortvloeiende vordering niet aan aanlegger toebehoorde, om de reden enkel enerzijds dat aanlegger door te betalen omwille van de bij artikel 1384 van het Burgerlijk Wetboek bepaalde bijzondere aansprakelijkheid, zijn eigen schuld heeft gekweten en niet die van verweerder, en anderzijds, dat het aanwenden van de uit de indeplaatsstelling voortvloeiende vordering dient te worden uitgesloten, omdat zulks voor verweerder niet de mogelijkheid zou openlaten om tegenover de burgerlijk aansprakelijke, gelijk hij ertoe is gerechtigd, zijn aansprakelijkheid voor het geheel of een deel te betwisten ten einde zich volledig of ten dele van zijn schuld te bevrijden;

Overwegende dat deze redenen de beslissing niet wettelijk rechtvaardigen; dat zij niet noodzakelijk uitsluiten dat de omstreden vordering een op de indeplaatsstelling gegronde vordering kan zijn, dat immers aan de ene kant hij die in zijn eigen belang een schuld kwijt, waartoe hij met anderen gehouden was, niet uitsluitend zijn eigen schuld voldoet, maar tevens die zijner mede-schuldenaars; dat hij dientengevolge krachtens artikel 1251, 3° van het Burgerlijk Wetboek van rechtswege treedt in alle rechten, welke de schuldeiser bezat tegen de mede-schuldenaar in solidum, aan wie de betaling ten goede komt;

Dat aan de andere kant, de vordering, welke aanlegger beweert te hebben voor verweerder, het recht niet zou uitsluiten zich gedeeltelijk van zijn schuld te bevrijden; dat de in artikel 1251, 3° van het Burgerlijk Wetboek bepaalde indeplaatsstelling beperkt is tot de sommen welke de in de plaats gestelde heeft gestort tot bevrijding van de mede-schuldenaar; dat laatstgenoemde derhalve ter discussie vermogt te stellen het werkelijke bedrag der som, welke voor zijn rekening werd betaald, ten aanzien van de bijdrage in de schuld der mede-schuldenaars onderling, en zulks zonder dat aan dit verweermiddel de verjaring kan worden tegen-
geworpen;

partijen verboden er gebruik van te maken, noch aan de rechters om er uitspraak op te doen.

R. M. Z. t/ Mr G. Van Hoof q.q.

Advies van het Openbaar Ministerie

Appellant heeft op 11 Juni 1951 bij exploit van Leon Van Eslande, deurwaarder bij de Rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen, hoger beroep ingesteld tegen een vonnis, op tegenspraak tussen partijen gewezen door de Rechtbank van Koophandel te Antwerpen op 14 Juni 1950.

Het exploit is gesteld op ongezegeld papier en werd niet geregistreerd.

Gsintimeerde verzoekt dat het hoger beroep nietig en rechtsongeldig zal worden verklaard bij gebreke van registratie van het exploit van beroep.

Het vraagstuk dient te worden onderzocht uit het oogpunt: 1) van het zegel; 2) van het registratierecht.

I. Zegel.

De Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid werd opgericht bij wetsbesluit van 28 December 1944, waarvan wij hierna de voornaamste bepalingen weergeven:

Artikel 1. — Bij het Ministerie van Arbeid en Sociale Voorzorg wordt een rijksdienst voor maatschappelijke zekerheid opgericht, bestemd om de opbrengst der bij artikel 2 aan de werkgevers en de arbeiders opgelegde bijdragen te innen en te verdelen, ten einde:

1° De uit de vigerende wetten voortspruitende *ouderdomspensioenen* voor de arbeiders in het algemeen en voor de bedienden op een behoorlijk minimumpeil te brengen;

2° In samenwerking met de landsbonden van erkende mutualiteitsverenigingen over te gaan tot de oprichting van een stelsel van verplichte *verzekering tegen ziekte en invaliditeit*;

3° In afwachting van de vestiging van een stelsel van verplichte verzekering tegen *onvrijwillige werkloosheid*, bij te dragen tot de oprichting van een voorlopig steunfonds voor werklozen;

4° Het stelsel der *kindertoelagen*, toegekend aan de loonarbeiders in uitvoering van de wet van 1 Augustus 1930, te verbeteren;

5° De uitbetaling van de lonen voor de jaarlijkse vakantie te verzekeren.

Artikel 9. — De Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid heeft het statuut van een openbare instelling.

Hij wordt beheerd onder waarborg van de Staat, door een bestuursraad

Artikel 11. — De Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid, het Rijksfonds voor verzekering tegen ziekte en invaliditeit en het voorlopig steunfonds voor werklozen worden met de Staat gelijk gesteld voor de toepassing van de wetten op de registratie-, zegel-, griffie-, hypotheek- en erfenisrechten en met het zegel gelijkgestelde taxes, alsmede betreffende de andere rechtstreekse of onrechtstreekse belastingen. Zij zijn vrij van alle belastingen of taxes ten bate van de provincien en de gemeenten. »

Anderzijds bepaalt artikel 8 van het Besluit van de Regent van 26 Juni 1947, houdende het wetboek der zegelrechten (Belgisch Staatsblad van 14 Augustus 1947):

« Worden onderworpen aan een recht van 10 frank:

1° de akten van deurwaarders, andere dan de processen-verbaal van openbare verkoping

van lichamelijke roerende voorwerpen; de uitgiften, afschriften of uittreksels uit bedoelde akten;

3° Alle akten van rechtspleging voor de Hoven en rechtbanken door partijen opgesteld of in hun naam opgemaakt. »

(Dit recht werd op 20 frank gebracht door artikel 1 van het Besluit van de Regent van 16 September 1947, Belgisch Staatsblad van 27 September 1947.)

Luidens artikel 59 van hetzelfde wetboek:

« Worden van zegelrecht vrijgesteld:

.....

4° Akten opgemaakt of afgeleverd voor de uitvoering van wetten en reglementen in zake belastingen ten bate van Staat, Kolonie, provinciën, gemeenten, polders en wateringen, met uitzondering van

48° Akten opgemaakt of afgeleverd voor de uitvoering van de wetten en reglementen op de *kinderbijslagen*;

49° Akten opgemaakt of afgeleverd voor de uitvoering van de wetten en reglementen op de verzekering tegen de geldelijke gevolgen van *ouderdom* en vroegtijdige dood, op de verzekering tegen de geldelijke gevolgen van *ouderdom* en vroegtijdige dood van bedienden en op het pensioenstelsel der mijnwerkers;

50° Akten opgemaakt of afgeleverd voor de uitvoering der wetten en reglementen op het herstel van schade ten gevolge van arbeidsongevallen, van ongevallen overkomen op weg van of naar de arbeid of van beroepsziekten.

51° Akten opgemaakt of afgeleverd voor de uitvoering der wetten en reglementen op de *onvrijwillige werkloosheid*.

[51° bis. *De akten opgemaakt of afgeleverd voor de uitvoering der wetten en reglementen betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders.*] (Wet van 14 Juli 1951, artikel 6, 2°.)

Het deurwaardersexploot, bij hetwelk hoger beroep werd ingesteld, dagtekent van 11 Juni 1951, dus van vóór het in werking treden der wet van 14 Juli 1951, waarbij de akten, opgemaakt of afgeleverd voor de uitvoering der wetten en reglementen betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders van het zegelrecht worden vrijgesteld.

Het is ontegensprekelijk dat er een grote analogie bestaat tussen de algemene doeleinden van de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid, zoals omschreven bij artikel 1 der besluitwet van 28 December 1944 en de gevallen van vrijstelling van het zegelrecht, voorzien bij artikel 59 (48°, 49°, 50°, 51°) van het wetboek der zegelrechten.

Indien echter de wetgever van oordeel ware geweest, dat de akten, opgemaakt namens de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid in uitvoering van het wetsbesluit van 28 December 1944 van zegelrecht vrijgesteld waren ingevolge voormeld artikel 59 (48°, 49°, 50°, 51°) van het wetboek der zegelrechten, dan ware het overbodig geweest dit laatste artikel aan te vullen door artikel 59 (51° bis) (wet van 14 Juli 1951, artikel 6, 2°).

De taak van de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid beperkt zich overigens niet tot de doeleinden, opgesomd in artikel 59 (48°, 49°, 50°, 51°) van het wetboek der zegelrechten, doch strekt zich daarenboven uit tot de verplichte verzekering tegen ziekte en invaliditeit en de uitbetaling van de lonen voor de jaarlijkse vakantie.

En onder de bijdragen in het onderhavig geval door de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid gevorderd, zijn inderdaad bijdragen voor het jaarlijks verlot begrepen.

Welnu de vrijstelling van zegel- of registratierecht-

ten, door de wet verleend voor akten betreffende een bepaald voorwerp, mag niet uitgebreid worden tot akten betreffende een ander voorwerp, waarvoor geen vrijstelling voorzien is. Een akte, die gemeen is aan beide voorwerpen, valt niet onder de vrijstelling. (Cassatie 26 Juni 1941, P. 1941, I, 260.)

De wetgever heeft dus zeer wijs geoordeeld, dat een aanvullende wet nodig was om de akten, opgemaakt ter uitvoering der wetten en reglementen betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders, van het zegelrecht vrij te stellen.

Aangezien echter deze wet nog niet in werking was toen het hoger beroep op 11 Juni 1951 bij deurwaarders-exploot ingesteld werd, was dit exploot aan het zegelrecht onderworpen en werd artikel 8, 1° en 3° van het Besluit van de Regent van 26 Juni 1947 geschonden.

Artikel 83 van het wetboek der zegelrechten bepaalt overigens uitdrukkelijk: «De bepalingen van dit wetboek beheersen niet de aan de Schatkist vóór de datum van zijn van kracht worden verworven rechten.»

En luidens artikel 98 treedt het Besluit van de Regent slechts in werking op 1 October 1947.

Welke is echter de sanctie van de niet-naleving dezer wetsbepaling?

Artikel 68 der wet van 25 Maart 1891 luidde als volgt:

«Il est fait défense aux notaires, avoués, huissiers et porteurs de contraintes greffiers des cours et tribunaux, experts, bourgmestres et officiers de l'état civil d'agir, aux juges et arbitres de prononcer aucun jugement et aux administrations publiques de rendre aucun arrêté, sur un acte écrit ou affiche même venant de l'étranger, qui ne serait pas revêtu du timbre prescrit ou visé pour timbre.»

Doch naar luid van artikel 81 van het wetboek der zegelrechten «worden onder voorbehoud van de bijzondere fiscale bepalingen, voortvloeiend uit internationale overeenkomsten, alle vroegere wetsbepalingen betreffende de zegelrechten ingetrokken.

De wet van 25 Maart 1891 is dus ingetrokken en het verbod voor de magistraten om op een niet van het wettelijk zegel voorziene akte vonnis te vellen, eveneens.

Anderzijds behelst het nieuwe wetboek der zegelrechten van 26 Juni 1947 enkel — buiten de correctie-nale straffen, voorzien bij artikel 66 — de volgende sanctie:

«Artikel 42. — Voor elke overtreding van de verplichting het zegelrecht te kwijten op de artikelen ... 8 ... beoogde geschriften is er een boete verschuldigd gelijk aan tienmaal het ontrokken recht, met minimum van 100 frank (verhoogd tot 200 frank ingevolge artikel 2 van het Besluit van Regent van 16 September 1947, Belgisch Staatsblad van 27 September 1947), te weten: door de ambtenaren, openbare officieren of magistraten, voor de door hen of door hun tussenkomst opgemaakte geschriften, en, wat de andere akten betreft, persoonlijk en zonder verhaal, door elk der opstellers of ondertekenaars er van»

Het gebrek aan zegel op het deurwaardersexploot, waarbij hoger beroep wordt ingesteld, levert dus geen grond van niet-ontvankelijkheid van dit beroep op.

Volledigheidshalve dient echter te worden aange-stipt, dat artikel 12 van het wetsbesluit van 28 December 1944 betreffende de maatschappelijke verzekering der arbeiders als volgt gewijzigd werd door artikel 2 van het wetsbesluit van 6 September 1946 (Belgisch Staatsblad van 26 September 1946):

«De vordering der aan de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid door deze werkgevers verschul-

digde sommen kan geschieden door overdracht van het dossier aan het beheer der rechtstreekse belastingen, dat de inning van bedoelde sommen zal vervolgen als in zake rechtstreekse belastingen.

» De betwistingen tussen de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid en de aan deze besluitwet onderworpen werkgevers, zelfs indien zij handelaar zijn, vallen binnen de bevoegdheid der burgerlijke rechtbanken. De vrederechter doet uitspraak in eerste aanleg, welke ook de waarde zij van het geding. De vorderingen, waarover de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid voor de burgerlijke rechtbanken beschikt tegen de aan deze besluitwet onderworpen werkgevers uit hoofde van niet-betaling der bijdragen binnen de voorgeschreven termijn, verjaren na drie jaar.»

Aangezien luidens deze wettekst de vordering der verschuldigde sommen kan geschieden door overdracht van het dossier aan het beheer der rechtstreekse belastingen, dat de inning vervolgt als in zake rechtstreekse belastingen, zou men wellicht geneigd zijn daaruit af te leiden dat het deurwaardersexploot, waarbij in zake maatschappelijke zekerheid hoger beroep wordt ingesteld, valt onder de vrijstelling van het zegelrecht, voorzien bij artikel 59, 4° van het wetboek der zegelrechten, als «akte opgemaakt of afgeleverd voor de uitvoering van wetten en reglementen in zake belastingen ten bate van Staat, Kolonie, provinciën, gemeenten, polders en watering».

Vrijstellingen van zegelrecht dienen echter in beperkende zin geïnterpreteerd te worden. Welnu al kan de inning geschieden als in zake rechtstreekse belastingen, toch zijn de bijdragen, aan de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid verschuldigd, geen belastingen ten bate van Staat, Kolonie, provinciën, gemeenten, polders en watering».

Het zijn en blijven bijdragen, verschuldigd aan een openbare instelling, die onder waarborg van de Staat beheerd wordt door een bestuursraad.

Deze openbare instelling vereenzelvigt zich met geen enkel der hierboven vermelde organismen.

In de thans aan uw oordeel onderworpen zaak werd de vordering der verschuldigde sommen overigens niet gedaan door overdracht van het dossier aan het beheer der rechtstreekse belastingen en werd de betwisting niet onderworpen aan de Vrederechter, doch de schuld-vordering werd enkel aangegeven in het bevoorrecht passief van het faillissement van de naamloze vennootschap R. en de betwisting nopens het verschuldigd bedrag werd aanhangig gemaakt bij de Rechtbank van Koophandel. De vrijstelling van het zegelrecht kan dus in geen geval toepasselijk zijn op het onderhavige geval.

Trouwens, de wetgever zelf heeft — zoals reeds gezegd — eerst door de wet van 14 Juli 1951, al. 6, 2i, de akten, opgemaakt voor de uitvoering der wetten en reglementen betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders, van zegelrecht vrijgesteld.

II. Registratie.

Artikel 154 van het Koninklijk Besluit n° 64 van 30 November 1939 bepaalt:

«De betekeningen van hoger beroep der vonnissen van Rechtbanken van eerste aanleg en van Koophandel zijn onderworpen aan een registratierecht van 150 frank.»

Dit recht werd verdubbeld — dus op 300 frank gebracht — door artikel 1 der wet van 14 Augustus 1947.

Ook deze formaliteit werd ter zake niet vervuld.

Het Koninklijk Besluit n° 64 van 30 November 1939, houdende het wetboek der registratie-, hypotheek- en griffierechten, bepaalt in zijn artikel 162:

« Onder het voorbehoud, aangeduid bij artikel 163, worden van de formaliteit der registratie vrijgesteld :

.....
 4° De akten, vonnissen en arresten betreffende de uitvoering der wetten en reglementen in zaken belastingen ten bate van Staat, Kolonie, provinciën, gemeenten, polders en wateringen;

.....
 34° De akten, vonnissen en arresten betreffende de uitvoering der wetten en reglementen op de kinderbijslagen;

35° De akten, vonnissen en arresten betreffende de uitvoering der wetten en reglementen op de verzekering tegen geldelijke gevolgen van ouderdom en vroegtijdige dood van bedienden en op het pensioenstelsel der mijnwerkers;

.....
 37° De akten, vonnissen en arresten betreffende de uitvoering der wetten en reglementen op de onvrijwillige werkloosheid. »

De hierboven voor de zegelrechten uiteengezette principes gelden *mutatis mutandis* voor de registratierechten.

In tegenstelling echter met het wetboek der zegelrechten behelst het wetboek der registratierechten geen enkele aanvullende bepaling, waarbij de akten, opgemaakt of afgeleverd voor de uitvoering der wetten en reglementen betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders, van registratie vrijgesteld zijn.

Het lijdt dus geen twijfel dat zij aan deze formaliteit onderworpen zijn.

In het dossier van Mr Basyn, raadsman van de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid, berust een schrijven van dit organisme dd. 13 October 1952, waarin medegedeeld wordt dat « de vorderingen ingevolge een ministeriële beslissing niet aan registratie onderworpen zijn. Bij analogie werd de tekst van artikel 162 (34°, 35° en 37°) uitgebreid tot het ganse stelsel van de maatschappelijke zekerheid, daar de wetgeving ter zake wijzigingen aanbrengt in het regime der pensioenen, kinderbijslagen en werkloosheid. »

Vooreerst heeft de Minister niet de bevoegdheid eigenmachtig wijzigingen toe te brengen aan het wetboek der registratierechten.

Anderzijds gaat het niet op vrijstellingen van registratierechten *bij analogie* uit te breiden, daar deze van strikte interpretatie zijn.

Daarenboven strekken de doelstellingen van de Rijksdienst der Maatschappelijke Zekerheid zich verder uit dan tot het stelsel der pensioenen, kinderbijslagen en werkloosheid, en wel inzonderheid tot de uitbetaling van de lonen voor de jaarlijkse vacantie.

Zulks wordt overigens volmondig toegegeven in een brief als bijlage gevoegd bij het schrijven door de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid dd. 13 October 1952 tot Mr Basyn gericht :

« Je vous signale qu'il résulte de la décision reprise ci-dessus que l'administration des finances a, en l'espèce, appliqué par analogie un texte qui s'applique à des activités plus limitées que celles de votre compétence légale et qu'il serait souhaitable que lors d'une révision de la loi, celle-ci complète l'article 162 du code des droits d'enregistrement comme cela a été fait en ce qui concerne l'article 59 du code du timbre. »

Artikel 47 der wet van 22 Frimaire jaar VIII voorziet de volgende sanctie :

« Il est défendu aux juges et arbitres de rendre aucun jugement et aux administrations centrales et municipales de prendre aucun arrêté en faveur de particuliers sur des actes non enregistrés à peine d'être personnellement responsables des droits. »

Zelfs dit verbod ware op het onderhavig geval niet

van toepassing geweest, vermits het hier geen vonnis geldt ten voordele van particulieren, doch ten voordele van een parastataal organisme.

Artikel 47 voormeld werd gewijzigd door artikel 34 van het Koninklijk Besluit n° 5 van 22 Augustus 1934, dat het aan de rechters opgelegde verbod om recht te doen op niet geregistreerde stukken beperkte tot de akten, die binnen een gestelde termijn aan registratie onderworpen waren. Dit Koninklijk Besluit heeft anderzijds, wat de akten betreft, die niet binnen een bepaalde termijn moeten geregistreerd worden, het verbod, uitgevaardigd door artikel 23 der wet van 22 Frimaire, om in rechte van niet geregistreerde onderhandse akten gebruik te maken, ingetrokken.

Doch ingevolge artikel 290 van het wetboek der registratierechten van 30 November 1939 worden alle voorgaande wettelijke bepalingen betreffende het registratierecht afgeschaft.

Het verbod van artikel 47 der wet van 22 Frimaire jaar VIII is dus niet meer van kracht.

Als sanctie wordt in het nieuwe wetboek enkel voorzien een boete, gelijk aan het bedrag der rechten, voor ieder die de akte niet binnen de wettelijke termijn heeft doen registreren (artikel 41), en daarenboven correctionele straffen in geval van bedrog (artikel 207).

Nergens is echter sprake van nietigheid der niet-geregistreerde akten, noch van verbod aan partijen er gebruik van te maken en aan de rechters er uitspraak op te doen.

Er kan dus uit het gebrek aan registratie der akte van beroep geen grond van niet-ontvankelijkheid van het hoger beroep worden afgeleid.

Tevergeefs zou men aanvoeren dat alles wat de gerechtelijke procedure betreft, van openbare orde is. Immers de regels, die de registratie der rechtsplegingsakten voorschrijven, staan geheel buiten de procedure.

Door wetten der procedure moet worden verstaan, die welke de voorgeschreven vormen bepalen om de rechten voor het gerecht te doen gelden. De wetten op de zegel- en registratierechten bepalen geen vormen der procedure, doch zijn van louter fiscale aard. Zij onderwerpen enkel aan belasting de akten der procedure en de in de loop daarvan overgelegde geschriften en vaardigen strafbepalingen uit om de inning dezer belastingen te verzekeren. (Verbrekingshof, 31 Mei 1928, Pas. 1928, I, 168; idem 26 Juni 1941, Pas. 1941, I, 260, en het advies van de heer advocaat-generaal Janssens de Bisthoven.)

Arrest

Gezien volgende stukken :

1° de uitgifte van het vonnis, op 14 Juni 1950 gegeven door de Rechtbank van Koophandel te Antwerpen, betekend op 31 Mei 1951;

2° de akte van hoger beroep dd. 11 Juni 1951;

3° de uitgifte van het arrest dd. 8 Mei 1952, bij verstek tegenover appellant, betekend aan zijn pleitbezorger op 11 Juni 1952;

4° de akte van verzet dd. 24 Juni 1952, dezelfde dag betekend aan de pleitbezorgers van geïntimeerde;

Overwegende dat het hoger beroep en het verzet tijdig en in de door de wet voorgeschreven vorm werden ingesteld;

Overwegende dat de vordering er toe strekt het bedrag te doen bepalen, tot beloop van hetwelk appellant zal toegelaten worden als bevoorrecht schuldeiser in het faillissement N.V. R.;

I. *Ontvankelijkheid van het hoger beroep :*

Overwegende dat geïntimeerde de rechtsgeldigheid betwist van het exploit van hoger beroep, daar dit niet geregistreerd is;

Overwegende dat luidens artikel 162, 34°, 35° en 37° der besluitwet van 30 November 1939, van de formaliteit der registratie zijn vrijgesteld de akten, vonnissen en arresten betreffende de uitvoering der wetten en reglementen :

1° op de kinderbijslagen; 2° op de verzekering tegen de geldelijke gevolgen van ouderdom en vroegtijdige dood van bedienden en op het pensioenstelsel der mijnwerkers; 3° op de onvrijwillige werkloosheid;

Overwegende dat appellant een ministeriële beslissing inroept (E. E. 70.346), die niet is voorgelegd en die zou dagtekenen van Juli 1952, luidens dewelke voormelde tekst bij analogie uitgebreid zou zijn tot het ganse stelsel der maatschappelijke zekerheid, daar de wetgeving terzake wijzigingen aanbracht aan het stelsel der kinderbijslagen, pensioenen en werkloosheid;

Overwegende dat de doelstellingen van de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid zich verder uitstrekten dan tot het stelsel der kinderbijslagen, pensioenen en werkloosheid, bijvoorbeeld tot het betaald verlof;

Overwegende dat niet kan aanvaard worden, dat bij ministeriële beslissing wijzigingen zouden toegebracht worden aan het wetboek der registratierechten; dat dergelijke wijzigingen behoren tot de bevoegdheid der wetgevende macht; dat het evenmin opgaat bij ministeriële beslissing, in geval van geschil, een interpretatie op te dringen; dat aan de rechterlijke macht de bevoegdheid toekomt hierover te oordelen;

Overwegende dat dient te worden opgemerkt, wat het zegelrecht betreft, dat tot soortgelijke uitbreiding door de wetgever besloten werd, namelijk door de wet van 14 Juli 1951, artikel 6, 2°;

Overwegende dat in de huidige staat der wetgeving de akte van beroep dus wel diende geregistreerd te worden;

Overwegende echter dat het hoger beroep daarom niet onontvankelijk is;

Overwegende inderdaad dat door artikel 290 van het wetboek van registratierechten alle vroegere bepalingen betreffende het registratierecht werden afgeschaft; dat dit wetboek (artikel 41) als sanctie enkel voorschrijft een boete, gelijk aan het bedrag der rechten, voor ieder die de akte binnen de wettelijke termijn niet doen registreren heeft, en daarenboven correctionele straf in geval van bedrog (artikel 207);

dat nergens sprake is van nietigheid der niet-geregistreerde akte, noch van verbod aan partijen er gebruik van te maken en aan de rechters er uitspraak over te doen;

Overwegende dat de regels der registratie staan buiten de procedure en niet kan beweerd worden dat terzake de openbare orde in het gedrang zou komen;

Overwegende dat uit het gebrek aan registratie der akte van hoger beroep dus geen grond van nietontvankelijkheid van het hoger beroep kan worden afgeleid.

II. *Ten gronde.* (Zonder belang.)

HOF VAN BEROEP TE GENT

3e Kamer. — 14 November 1952.

Voorzitter : M. Bossaert.

Raadsheren : MM. de Walque en Vanparijs.

Advocaat-generaal : M. Vanhoudt.

Advocaten : Mrs Leboucq, Eeckhout en Hubéné.

Verzekering van extra-wettelijke vergoedingen aan slachtoffers van arbeidsongevallen. — Geen subrogatie bij overeenkomst, daar de wettelijke vereisten daartoe ontbreken. — Geen wettelijke subrogatie krachtens artikel 22 wet op verzekeringen, daar dit artikel alleen geldt voor schadeverzekeringen, niet voor sommen- of personenverzekeringen.

De verzekeraar van extra-wettelijke vergoedingen aan het slachtoffer van een arbeidsongeval betaalt slechts zijn eigen schuld, niet die van derde, die voor de schade aansprakelijk is. Ingevolge de regelen van het burgerlijk recht is op grond van een dergelijke betaling een subrogatie bij overeenkomst niet mogelijk.

De wettelijke subrogatie krachtens artikel 22 van de wet op de verzekeringen geldt slechts bij schadeverzekeringen niet bij sommen- of personenverzekeringen.

O.M. en S.M. Assurances et Crédits mutuels t/
De Rose en P.V.B.A. Oost-Vlaamse Bouwmaterialen.

Gelet op het arrest van deze Kamer in dato 11 Juli 1952;

Overwegende dat de burgerlijke partij Assurances et Crédits Mutuels in het strafgeding tussenkomt ten einde lastens De Rose Camiel en de P.V.B.A. Oost-Vlaamse Bouwmaterialen, solidair de terugbetaling te bekomen van de som van 8.072 frank, die zij aan het slachtoffer uitbetaald heeft in uitvoering van een collectieve verzekeringsovereenkomst « en complément loi », door de N.V. Union Cotonnière ondertekend ten profijte van de leden van haar personeel wier loon of wedde, per jaar, de door de wet op de arbeidsongevallen bepaalde grens overtreft;

Overwegende dat de burgerlijke partij verklaart te handelen als gesubrogeerde in de rechten van de verzekerde;

Overwegende dat de verzekeraar van extra-wettelijke vergoedingen aan het slachtoffer van een arbeidsongeval slechts zijn eigen schuld betaalt, niet deze van de derde verantwoordelijke; dat een dergelijke betaling, krachtens de regelen van het burgerlijk recht, geen aanleiding kan geven tot conventionele subrogatie (Cass., 15 Februari 1938, P. I, 47);

dat derhalve de burgerlijke partij, de subrogatie, die onder artikel 20 van de polis bedongen werd, niet kan inroepen om zich burgerlijke partij te stellen tegen de derde, die het ongeval heeft veroorzaakt;

Overwegende dat de burgerlijke partij evenmin een grond tot tussenkomst in het onderhavig strafgeding kan vinden in artikel 22 van de wet op de verzekeringen van 11 Juni 1874; dat deze wettelijke subrogatie slechts toepasselijk is wanneer het gaat om schade- of vergoedingsverzekeringen en uitgesloten is in zake verzekering van sommen of van personen (Cass, ibid.);

Overwegende dat de litigieuze collectieve verzekeringsovereenkomst wel degelijk in deze tweede categorie begrepen is; dat, alhoewel het bedrag der verzekering niet op voorhand onherroepelijk in cijfers vastgesteld is, de vergoeding niettemin op bepaalde elementen gebaseerd is, die dezelfde willekeur en forfaitair

vastleggen, zonder dat zij overeenstemt met de door het slachtoffer werkelijk geleden schade (zie Brussel, 4 Januari 1947, Pas. 1948, II, 47);

Overwegende diensentgevolge, dat de eerste rechter terecht de vordering van de burgerlijke partij onontvankelijk heeft verklaard;

Om deze redenen,

Gelet op artikel 24 der wet van 15 Juni 1935; 211 van het Wetboek van Strafvordering;

Het Hof,

Wijzende op tegenspraak en, ten aanzien van de burgerlijke partij Assurances et Crédits Mutuels; bevestigt het bestreden vonnis;

Verwijst dezelfde partij in de kosten van haar vordering in hoger beroep.

NOOT : Van dit arrest is de verzekeringsmaatschappij in cassatie gegaan.

HOF VAN BEROEP TE GENT

4e Kamer. — 6 October 1952.

Voorzitter : M. Van Hoy.

Raadsheren : MM. Bossaert en Gerniers.

Advocaat-generaal : M. Bohijn.

Strafvordering. — Rechterlijke organen van vooronderzoek en rechtsprekende strafrechter. — Laatstgenoemde is niet bevoegd de wettelijkheid van de beschikkingen van eerstgenoemde (i.e. een beschikking van verwijzing) te beoordelen.

Zie in dit nummer het vonnis a quo van de Correctionele Rechtbank te Kortrijk dd. 3 Juni 1952.

O. M. t/ D.

Overwegend dat beklaagde tijdig en op geldige wijze in hoger beroep gekomen is tegen het vonnis der Correctionele Rechtbank te Kortrijk dd. 3 Juni 1952;

Overwegend dat beklaagde vruchteloos blijft voorhouden dat de Correctionele Rechtbank onbevoegd is om de strafzaak te zijnen laste ten gronde te beoordelen daar deze zaak, bij beschikking der Raadkamer dd. 4 April 1952, op onregelmatige wijze bij de Correctionele Rechtbank aanhangig werd gemaakt, vermits op het hem toegezonden aangetekend bericht van dagstelling voor de beraadslaging der Raadkamer de datum van 1 April 1952 in plaats van 4 April 1952 werd vermeld, hetgeen voor gevolg had dat hij in de onmogelijkheid werd gesteld zijn verdediging voor de Raadkamer te doen gelden en aldus de rechten der verdediging werden gekrenkt;

Overwegend dat met recht en reden de eerste rechter zich onbevoegd verklaarde om zich over de geldigheid van de beschikking der Raadkamer dd. 4 April 1952 uit te spreken, maar zich wel bevoegd verklaarde om de strafzaak lastens beklaagde ten gronde te behandelen;

Overwegend dat de litigieuze beschikking der Raadkamer, al mocht haar geldigheid ook betwistbaar zijn, beklaagde naar de eerste rechter verwees wegens misdrijven wier beoordeling, gevolgelijk de aangenomen verzachtende omstandigheden, tot diens bevoegdheid behoort; dat de eerste rechter derhalve gehouden is nopens de schuldigheid van beklaagde uitspraak te

doen en zich ervan onthouden moet, op straf van machtsoverdrijving, de beschikking van verwijzing te beoordelen; dat immers de Kamer van Inbeschuldigingstelling en niet de eerste rechter de beroepsrechter der Raadkamer is; dat tegen de beschikking der Raadkamer dd. 4 April 1952 geen rechtsmiddel bij de Kamer van Inbeschuldigingstelling werd aangewend;

Overwegend dat, zoals de eerste rechter er terecht aan herinnert, de beschikkingen van verwijzing vreemd aan de bevoegdheid, de zaak bij de rechter ten gronde aanhangig maken en hun verwijzende kracht behouden zolang zij niet door het Hof van Verbreking vernietigd zijn geworden (zie: Cassatie, 11 Maart 1940, Pasir. 1940, I, 87);

Om deze redenen,

Gelet op artikel 211 van het Wetboek van Strafvordering en artikel 24 der wet van 15 Juni 1935, door de heer Voorzitter aangeduid;

Het Hof, rechtdoende op tegenspraak,

Ontvangt het beroep van beklaagde; er over beslissende, bevestigt het bestreden vonnis in zijn beschikkingen;

Verwijst beklaagde in de kosten van beroep;

Wijst de zaak terug naar de eerste rechter tot behandeling ten gronde.

NOOT : Tegen bovenstaand arrest is door de verdachte voorziening in verbreking ingesteld. — Men zie in dit nummer het vonnis a quo van de Correctionele Rechtbank te Kortrijk, dd. 3 Juni 1952.

CORRECTIONELE RECHTBANK TE KORTRIJK

3 Juni 1952.

Voorzitter : M. De Valck.

Rechters : MM. Cooreman en Dujardin.

O.M. : M. Vergote.

Strafvordering. — Rechterlijke organen van vooronderzoek en rechtsprekende strafrechter. — Laatstgenoemde is niet bevoegd de wettelijkheid van de beschikkingen van eerstgenoemde (i.e. een beschikking van verwijzing) te beoordelen.

De wet verleent nergens aan de rechtsprekende strafrechter de bevoegdheid om te beslissen over de wettelijkheid van de beschikkingen der rechterlijke organen van vooronderzoek; ieder dezer rechterlijke organen beslist souverain op zijn eigen terrein. Een beschikking van verwijzing door de Raadkamer naar de Correctionele Rechtbank maakt de zaak derhalve aanhangig voor deze Rechtbank en behoudt haar verwijzende kracht, zolang zij niet is vernietigd door het Hof van Verbreking, dat alleen bevoegd is te beoordelen of die beschikking in overeenstemming is met de wet.

De Kamer van Inbeschuldigingstelling en niet de eerste strafrechter is ten aanzien van beschikkingen van de Raadkamer rechter in hoger beroep.

O. M. t/ D.

Overwegende dat verdachte op 4 April 1952 door de Raadkamer werd verzonden naar de Correctionele Rechtbank; dat het aangetekend schrijven gericht door de griffier, behelzende bericht van dagstelling der zaak

voor de Raadkamer aan verdachte toegezonden werd in datum van 1 April 1952 met dagstelling om te verschijnen op dezelfde datum; dat dit aangetekend schrijven door het postbeheer op 2 April 1952 werd teruggestuurd, met melding «afwezig»; dat verdachte in de loop van het strafrechterlijke onderzoek de bijstand van een raadsman niet heeft ingeroepen;

Overwegende dat verdachte in zijn voornoemde besluiten van 13 Mei 1952 voorhoudt, dat hij op onregelmatige wijze werd verzonden naar de Correctionele Rechtbank; dat hij immers in de onmogelijkheid is geweest zijn verdediging voor de Raadkamer voor te brengen, zodat de rechten van de verdediging werden gekrenkt;

Overwegende verder dat verdachte, zich steunende op voormelde motivering, de Rechtbank verzoekt, zich derhalve onbevoegd te verklaren om over de grond van de zaak te vonnissen en de zaak terug te zenden naar de Procureur des Konings om te handelen als naar rechte;

Overwegende daarentegen dat de heer Procureur des Konings in zijn besluiten van 16 Mei 1952 inroepert dat verdachte niet op onregelmatige wijze naar de Correctionele Rechtbank werd verzonden; dat het immers bij louter materiële misslag is dat op het door de griffier aan verdachte gestuurde aangetekend bericht van dagstelling de datum van 1 April 1952 werd vermeld in plaats van 4 April 1952; dat uit het feit dat dit aangetekend bericht door de post op 2 April 1952 werd teruggestuurd met melding «afwezig» dient afgeleid dat, indien verdachte geen kennis heeft gehad van de datum der oproeping voor de Raadkamer, zulks te wijten is aan de omstandigheid dat hij afwezig was, zodat de aangetekende zending hem niet kon bereiken; dat derhalve deze materiële vergissing op het bericht weinig te betekenen heeft, terwijl integendeel ware verdachte bereikbaar geweest, de misslag gauw kon opgehelderd zijn geworden; dat dus de rechten van de verdediging niet werden gekrenkt en dienvolgens de rechtspleging niet nietig is; dat verder de verwijzing geschied is binnen de wettelijke perken van de bevoegdheid der Raadkamer en de beschikking tot verwijzing kracht van gewijsde heeft verworven; dat in deze omstandigheden de beschikking tot verwijzing — zelfs al ware ze nog aangetast van een onwettelijkheid — de zaak toch definitief aanhangig maakt voor de Correctionele Rechtbank;

Overwegende dat de Procureur des Konings derhalve vordert dat het de Rechtbank behage de vraag van verdachte als ongegrond te verwerpen; de procedure geldig en van waarde te verklaren en verdachte te veroordelen bij toepassing van de wet;

Overwegende dat uit hetgeen hierboven is uiteengezet blijkt, dat door verdachte de regelmatigheid en de wettelijkheid der beschikking tot verwijzing der Raadkamer dd. 4 April 1952 wordt aangevochten;

Overwegende derhalve dat de huidige rechtsbetwisting zich beperkt tot de vraag te weten of de bevoegdheid, zich uit te spreken nopens de wettelijkheid, door de wetgever aan de rechtsprekende rechtsmachten al dan niet werd toegekend; dat betwiste rechtsvraag, bij gebreke aan uitdrukkelijke wettekst, door rechtsleer en rechtspraak is beantwoord geworden;

Overwegende dat de rechtsleer zich heeft uitgesproken in de zin van de onbevoegdheid van de rechtsprekende rechtsmachten (zie: Braas, Proc. d'Instr. Crim., 1932, p. 205; Schuind, Traité Prat. de Dr. Crim., T. I, p. 459, 503 en volg.);

Overwegende dat het Hof van Verbreking tevens needs in diezelfde zin uitdrukkelijk heeft bepaald, dat de wet de bevoegdheid niet heeft verleend aan de rechtsmachten van wijzen zich uit te spreken nopens

de wettelijkheid der beschikkingen der rechtsmachten van onderzoek; dat ieder dezer jurisdicties souverain is in het haar toegekende specifieke domein; dat derhalve de beschikkingen van verwijzing, vreemd aan de bevoegdheid, de zaak bij de rechter ten gronde aanhangig te maken en hunne toewijzende kracht behouden, zolang ze niet zijn vernietigd geworden door het Hof van Verbreking, uitsluitend bevoegd om ze te beoordelen op gebied hunner eenvormigheid met de wet (zie: Cass. 30 November 1920, Pas. 1921, I, 153; Cass. 20 October 1924, Pas. I, 558);

Overwegende verder dat de beschikking der Raadkamer van 4 April 1952 het voorwerp van een enkel rechtsmiddel heeft uitgemaakt; dat dit eventueel rechtsmiddel, in te dienen bij de Kamer van Inbeschuuldigingstelling en gesteund niet op de onbevoegdheid (artikel 538 Wetb. Strafrechtspleging), doch op een beweerd vormgebrek, trouwens door voornoemde Kamer als onontvankelijk zou moeten beschouwd worden (zie: Arrest K. I.B. Brussel, dd. 15 Maart 1951, Rev. Dr. Pen. 1951, 1188; Rep. Dr. Belge IX, V°, Proc. Pénale, n° 448-439; Schuind, Proc. Pén., T. I, pp. 200 en 202; J. Simon, Strafvordering, 1949, I, 2°, 574; Brux., 6 Januari 1925, Rev. Dr. Pénal, 1925, 398; zie nochtans contra: Nouvelles T. I, V° «Chambre du Conseil», 2° 348; Brux. Acc. 16 September 1924, Rev. Dr. Pén. 851); dat hieruit eens te meer blijkt dat in ieder geval de rechtsmacht van wijzen zich niet heeft uit te spreken — geen beroepsrechter zijnde der beschikkingen der Raadkamer — noch nopens het bestaan van een eventueel vormgebrek in de beschikking, waardoor de zaak voor de strafrechter zou kunnen gebracht worden krachtens een akte waarvan de geldigheid betwistbaar is, noch nopens het feit te weten of de rechten van de verdediging hierdoor werden gekrenkt; dat ze derhalve ook onbevoegd is om deze beschikking te vernietigen (zie: Cass., 27 October 1924, Pas. I, 588; Cass. 11 December 1922, Pas. 1923, I, 107);

Overwegende ten slotte dat bij gemis aan ieder rechtsmiddel tegen de beschikking der Raadkamer van 4 April, de Rechtbank, hangende de zaak, door de verwijzing welke deze beschikking beveelt, aanhangig is gemaakt, tot de debatten dient over te gaan en tot het vonnissen der zaak ten gronde;

Om deze redenen,

Wijzende op tegenspraak,

Gelet op artikelen 130, 132, 134 Wetboek van Strafrechtspleging, artikel 130 Wetboek van Burgerlijke Rechtspleging, artikelen 2, 12, 14 der wet van 15 Juni 1935 op het gebruik der talen;

De Rechtbank,

Alle verdere of tegenstrijdige besluiten verwerpende; verklaart zich onbevoegd om uitspraak te doen nopens de regelmatigheid van de beschikking tot verwijzing verleend door de Raadkamer dd. 4 April 1952;

Zegt voor recht dat zij door bewuste beschikking rechtsgeldig van de strafzaak is gevat; verklaart zich dientengevolge bevoegd de strafprocedure ten gronde af te handelen;

Kosten voorbehouden;

Gaat over tot de behandeling der zaak ten gronde; Stelt te dien einde de zaak op 17 Juni 1952;

Belast het Openbaar Ministerie met de uitvoering van tegenwoordig vonnis.

NOOT: Zie in dit nummer het arrest van het Hof te Gent dd. 6 October 1952, waarbij bovenstaand vonnis bevestigd werd.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE KORTRIJK

1 December 1951.

Voorzitter : M. Van Lerberghe.

Referendaris : M. Vandekerckhove.

Advocaten : Mrs De Grijsse, De Vriesse, Boone en Roelandts.

1. **Faillissement.** — Gevolgen van het faillissement t.a.v. op het ogenblik van de faillietverklaring hangende gedingen. — Werking van na de faillietverklaring gewezen vonnissen tegenover de gezamenlijke schuldeisers en de curator. — Rechtspositie van de curator.
2. **Pand.** — Art. 2076 B.W. geldt ook in handelszaken.

1. Te rekenen van het vonnis van faillietverklaring kan enige roerende of onroerende vordering slechts vervolgd, ingesteld of uitgeoefend worden tegen de curator in het faillissement (artikel 452 Faillissementswet).

Wat betreft de op het ogenblik van de faillietverklaring hangende gedingen, wordt onderscheid gemaakt tussen niet in staat van wijzen zijnde gedingen en wel in staat zijnde gedingen.

Een geding is in staat als de pleidooien begonnen zijn, hetgeen wordt geacht het geval te zijn, zodra de besluiten op tegenspraak genomen zijn ter zitting (artikel 343 Rv.).

Het vonnis in de in staat zijnde zaak wordt niet uitgesteld door verandering van de persoonlijke staat van partijen (artikel 342 Rv.). Indien het geding niet in staat van wijzen is, zijn alle procedures, gedaan na de betekening van de dood van een der partijen, nietig (artikel 344 Rv.), doch de verandering van de staat van partijen belet niet de voortzetting der procedures (artikel 345 Rv.).

Uit dit alles besluit een gedeelte der rechtsleer en rechtspraak dat, aangezien het faillissement niet voorkomt onder de limitatieve opsomming van de oorzaken van het hervatten van het geding, er bij faillissement geen reden tot hervatten van het geding bestaat, onverschillig of het geding in staat van wijzen is of niet.

Een ander gedeelte van rechtsleer en rechtspraak leidt uit artikel 452 Faillissementswet af, dat dit artikel afwijkt van artikel 344 Rv. en dat de loop van het geding door het faillissement van een der partijen wordt geschorst: de curator moet tussenkomen of opgeroepen worden. Wanneer het geding echter overeenkomstig artikel 343 Rv. in staat van wijzen is, kan zonder tussenkomst van de curator vonnis of arrest gewezen worden.

Een andere vraag is in hoever een geldig vonnis, na de faillietverklaring en alleen tegen de gefailleerde gewezen, kan worden ingeroepen tegenover de gezamenlijke schuldeisers en dus mede tegenover de curator, die dezen vertegenwoordigt.

Rechtsleer en rechtspraak zijn omtrent deze vraag verdeeld.

De gewone schuldeisers van de gefailleerde zijn diens rechthebbenden en worden door hem vertegenwoordigd in de door of tegen hem gevoerde gedingen, zodat het tegen hem gewezen vonnis kracht van gewijsde krijgt hetzij ten behoeve van, hetzij tegen de gewone schuldeisers; alleen bij dolus of fraus is derden-verzet tegen de uitspraak mogelijk.

Dit is niet het geval bij gedingen, waarin beslist wordt hoe de opbrengst van het vermogen van de schuldenaar tussen de schuldeisers zal verdeeld worden; daar staan de persoonlijke rechten van de

schuldeisers op het spel en hun gezamenlijke schuldenaar heeft geen belang bij die betwistingen en vertegenwoordigt zijn schuldeisers niet, zodat het vonnis, dat ten behoeve van één schuldeiser een pand vaststelt, niet werkt tegenover de gezamenlijke schuldeisers.

De faillissementscurator vertegenwoordigt ofwel de gefailleerde en zijn gezamenlijke schuldeisers, ofwel in bepaalde omstandigheden de gefailleerde alléén, ofwel de gezamenlijke schuldeisers alléén, al naar gelang van de vordering.

De curator moet in ieder geval als een derde beschouwd worden ten aanzien van een vonnis, waarbij panden worden toegekend aan de schuldeisers.

2. In handelszaken wordt niet afgeweken van het in artikel 2076 B.W. gestelde beginsel: de in pand gegeven zaak moet onder de macht van de pandhoudende schuldeiser of van een derde, omtrent wie partijen zijn overeengekomen, worden gebracht. Het pandrecht gaat te niet, wanneer het verpande voorwerp uit de macht van de pandhouder (schuldeiser of derde) geraakt.

In het onderhavig geval is het verpande voorwerp ooit in de macht van de schuldeiser geweest en zijn partijen evenmin ooit overeengekomen omtrent een derde pandhouder, zodat tussen partijen nooit een handelspand of zelfs een gewoon pand heeft bestaan.

Wanneer gefailleerde de beide auto's aan een derde verkocht heeft, die verondersteld wordt te goeder trouw te zijn, wordt deze laatste door artikel 2279 B.W. beschermd. Er kan derhalve geen voorrecht en evenmin een volgrecht ten behoeve van de schuldeiser bestaan.

N.V. Les Patrons Réunis, P.V.B.A. Cooreman en Saverys, Tijtgat t/ Mr Roelandts q.q., curator in het faillissement Gheyssens.

Aangezien artikel 504 der Faillissementswet bepaalt, dat de Rechtbank ernaar moet streven over alle betwistingen te beslissen bij éénzelfde vonnis;

dat de zaken overigens verknocht zijn en een goede rechtsbedeling de samenvoeging der voormelde zaken vordert;

.....

3. P.V.B.A. Société de Courtage et de Financement Cooreman & Saverys :

Aangezien deze schuldeiseres haar opname in het bevoorrecht passief van het faillissement vordert voor 82.604 frank, met op 79.474 frank de rente à 5,5 % sinds 25 September 1951;

dat zij tot staving van deze vordering de grosse voorbrengt van een vonnis, gewezen door de Handelsrechtbank te Gent op Zaterdag 13 November 1951, met in inkt geschreven boven November « October », geboekt te Gent op 13 November 1951, vonnis gewezen op een exploit dd. 11 October 1951; het vonnis bleek aanvankelijk bij verstek en werd gewijzigd in vonnis op tegenspraak, zonder vaststelling wie voor verweerder verscheen; het is onwaarschijnlijk dat op een dagvaarding van 11 October 1951 vonnis gewezen is op 13 October 1951, maar er was een verzoek- en bevelschrift tot verkorting van termijn;

Aangezien Gheyssens failliet verklaard werd bij vonnis van 13 October 1951 op bekentenis, neergelegd ter Griffie de 12 October 1951, zodat, toen hij de dagvaarding van 11 October 1951 zogezegd te Gent ontving, hij reeds besloten had de bekentenis af te leggen;

Aangezien te rekenen van het vonnis van faillietverklaring dd. 13 October 1951 elke roerende vordering

slechts vervolgd kan worden tegen de curator in het faillissement (artikel 452 der Faillissementswet);

Aangezien in rechte een onderscheid wordt gemaakt, wat betreft de op het ogenblik van het vonnis van faillietverklaring hangende gedingen, tussen gedingen, die niet in staat zijn en gedingen, die wel in staat zijn;

de zaak is in staat, wanneer de pleidooien begonnen zijn, i.e. wanneer de mondelinge besluiten vóór de Handelsrechtbank op tegenspraak ter zitting genomen zijn (artikel 343 Rv.);

voor de zaak in staat zal het vonnis niet uitgesteld worden door de verandering van de staat der partijen (artikel 342 Rv.);

Is de zaak niet in staat dan is alle procedure, gedaan na de betekening van de dood van één der partijen, nietig (artikel 344 Rv.), maar de verandering van staat der partijen belet de voortzetting der procedures niet (artikel 345 Rv.);

uit dit alles besluit een deel der rechtspraak en rechtsleer, dat, vermits het faillissement niet voorkomt onder de limitatief bepaalde oorzaken van hervatting van het geding, er bij faillissement geen reden tot hervatting van het geding bestaat, hetzij de zaak in staat is, hetzij niet (R.P.D.B., V°, Faillite, n° 455 en 457; Rep. Pr. Dall., V°, Faillite, n° 391 en 393, 2e lid; Cass. Fr., 7 Mei 1912, Sirey, 1914, I, 84);

een ander gedeelte der rechtsleer en rechtspraak leidt uit artikel 452 der Faillissementswet af, dat dit artikel afwijkt van artikel 344 Rv. en dat het faillissement het hangende geding stuit; de curator moet tussenkomen of opgeroepen worden (R.P.D.B., V°, Faillite, n° 45; Rép. P. Dall., V°, Faillite, n° 393);

wanneer het hangende geding echter overeenkomstig artikel 343 Rv. in staat is, dan kan zonder tussenkomst van de curator vonnis of arrest gewezen worden;

Aangezien de verdere vraag is in hoeverre een geldig vonnis, gewezen na de faillietverklaring, en alleen tegen de gefailleerde, al dan niet kan worden tegengeworpen aan de gezamenlijke schuldeisers en dus mede aan de curator, die dezen vertegenwoordigt;

Aangezien een deel der rechtsleer en rechtspraak beweert dat een dergelijk vonnis kan tegengeworpen worden aan de schuldeisers (Rép. Dalloz, Suppl. V°, Faillite, n° 450; Lyon, 25 Juli 1883, J. des Faill. 1884, 63; Parijs, 29 April 1893, D.P. 94, II, 473);

Aangezien een andere rechtsleer het tegendeel aanneemt (Rép. Prat. Dalloz, V°, Faillite, n° 338; Parijs, 31 Maart 1908, J. des Faill. 1909, p. 210);

Aangezien de gewone schuldeisers van de schuldeenaar zijn rechthebbenden zijn en door hem vertegenwoordigd worden in de door hen gevoerde of ondergane gedingen, zodat het tegen hem gewezen vonnis of arrest kracht van gewijsde verwerft, hetzij ten bate hetzij ten nadele van de gewone schuldeisers; alleen bij dolus of fraus is derden-verzet tegen het vonnis mogelijk (Larombière, T. V, artikel 1315, n° 115; Aubry et Rau, 3e éd., T. VI, p. 483, par. 769; Cass. Fr., 16 November 1874, Sirey 1875, I, 65 met nota);

Aangezien dit niet meer het geval is bij gedingen, waarin beslist wordt hoe de opbrengst van 's schuldeenaars vermogen tussen de schuldeisers zal verdeeld worden; dat daar de persoonlijke rechten van de schuldeisers op het spel staan en de gemene schuldeenaar geen persoonlijk belang heeft in die betwistingen en hij dus de schuldeisers niet vertegenwoordigt, zodat het vonnis, dat ten bate van één schuldeiser een pand vaststelt, niet werkt tegenover de gezamenlijke schuldeisers (Cass. Fr., 16 November 1874, S. 1875, I, 65; Aubry et Rau, loc. loco);

Aangezien de curator in het faillissement ofwel de gefailleerde en de schuldeisers vertegenwoordigt, of-

wel de gefailleerde alleen in bepaalde omstandigheden, ofwel de gezamenlijke schuldeisers alleen, al naar gelang van de vordering (zie Hof Gent, 9 Maart 1889, Pas. 1889, II, 278; 10 Juli 1889, Pas. 1890, II, 114);

Aangezien ter zake de curator meer de gezamenlijke schuldeisers dan de gefailleerde vertegenwoordigt;

dat hij in elk geval als een derde moet beschouwd worden, daar waar het vonnis van Gent panden toekent aan de schuldeisers;

Aangezien ter zake de schuldeiseres slechts over een handelspand zou kunnen beschikken;

dat in handelszaken niet afgeweken wordt van het in artikel 2076 B.W. gestelde beginsel: de in pand gegeven zaak moet in het bezit worden gesteld en blijven van de pandhoudende schuldeiser of van een derde, omtrent wie partijen overeengekomen zijn (zie Cass., 11 Juli 1907, Pas. 1907, I, 328);

dat de schuldeiseres nooit in het bezit van het pand is geweest en partijen niet akkoord waren gekomen omtrent een derde-houder van het pand, zodat tussen partijen nooit sprake van een handelspand of zelfs van een gewoon pand is geweest;

dat, wanneer gefailleerde de beide auto's aan een derde (die ondersteld wordt te goeder trouw te zijn) verkocht, deze laatste door artikel 2279 B.W. beschermd is;

Aangezien er dienvolgens geen voorrecht ten behoeve van de schuldeiseres kan bestaan en evenmin een volgrecht;

Aangezien de rechtsregelen van verkoop op afbetaling ter zake niet toepasselijk zijn, daar de schuldeiseres geen verkoopster is;

Aangezien uit de tussen de schuldeiseres en de gefailleerde afgesloten contracten nergens blijkt, dat de schuldeiseres automatisch recht heeft op 10 % schadevergoeding;

Aangezien dienvolgens de inschuld van de schuldeiseres als volgt moet worden berekend: (zonder belang);

Om deze redenen,

De Rechtbank, alle andere en tegenstrijdige besluiten verwerpende;

Gehoord de heer Rechter-Commissaris in zijn verslag;

Voegt de zaken samen, ingeschreven ter Algemene Rol onder n° 3098 tot en met n° 3100;

Zegt voor recht dat de inschuld van volgende schuldeisers *definitief* in het passief van het faillissement wordt opgenomen als volgt: (.....);

Zegt voor recht dat de inschuld van de schuldeiser Tytgat Isidoor *voorlopig* aanvaard wordt in het *gewoon* passief van de boedel tot de raadpleging over de toestandkoming van een akkoord voor het bedrag van: 54.740 frank;

Veroordeelt de *definitief* aanvaarde schuldeisers ieder tot de kosten der rolzetting en ieder tot 1/3 der verdere kosten;

Houdt de beslissing over het overige der kosten aan;

Verwijst de *voorlopig* aanvaarde inschuld ter behandeling van het geschil ten gronde naar de zitting van 1 Maart 1952;

Verklaart het vonnis uitvoerbaar bij voorraad, niet-teenstaande elke voorziening en zonder borgstelling.

NOOT: Verg. in dit nummer vonnis van de Rechtbank van Koophandel te Kortrijk, dd. 17 Mei 1952.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE KORTRIJK

17 Mei 1952.

Voorzitter : M. Van Lerberghe.
 Referendaris : M. Vandekerckhove.
 Advocaten : Mrs Roose en Roelandts.

Faillissement. — Nietigheid van een pandrecht, indien het te verpanden voorwerp gedurende het verdachte tijdvak, bedoeld in art. 445 Faillissementswet in de macht van de schuldeiser is gebracht, zij het ingevolge een verpandingsbelofte, gedaan bij het aangaan der schuld vóór de aanvang van het verdachte tijdvak.

De betekenis van het slot van artikel 445 Faillissementswet is deze : elk pandrecht is van rechtswege nietig, indien het in de verdachte periode toegestaan is na en onafhankelijk van het ontstaan der hoofdschuld, om het even of deze vóór of gedurende het verdachte tijdvak is ontstaan, zodat het in zekerheid geven gedurende dat tijdvak verboden is. In het onderhavig geval werd vóór de aanvang van het verdachte tijdvak slechts een pandbelofte tegelijk met het aangaan der hoofdschuld door de schuldenaar gedaan; een werkelijk pandrecht, dat een traditie van het verpande voorwerp in de macht van de schuldeiser of van een tussen partijen overeengekomen derde-houder als wezenlijke bestaansvoorwaarde onderstelt, bestaat niet. Artikel 2076 B.W. geldt ook in handelszaken.

Het stellen van het voorwerp, dat de schuldenaar wilde verpanden, in de macht van de schuldeiser na ingang van het in artikel 445 Faillissementswet bedoelde verdachte tijdvak, heeft geen rechtsgevolg.

N.V. Banque de la Société Générale de Belgique t/
 M. Roelandts q.q., curator in het faillissement
 Vannieuwenhuyse A.

Overwegende dat de N.V. Banque de la Société Générale de Belgique haar opnemings in het passief van het faillissement vordert voor 45.930 fr. als pandhoudende schuldeiseres;

dat de Rechtbank bij vonnis van 2 Februari 1952 voorlopig en alleen met het oog op de beraadslaging over de totstandkoming van een akkoord eiseres aldus in het passief van het faillissement opnam, met verwijzing van de zaak ten gronde naar de Algemene Rol en aanhouding der uitspraak omtrent de kosten;

Overwegende dat de betwisting ten gronde thans voorkomt;

dat de curator de nietigverklaring van het gevorderde pand vraagt op grond van artikel 445 der Faillissementswet;

Overwegende dat volgende feiten zich voordeden : Vannieuwenhuyse werd bij vonnis van 22 December 1951 in staat van failliet verklaard;

in Februari 1950 wou hij een autobus « Mercedes Brossel » 1947 aankopen voor 235.000 fr.;

hij had onvoldoende geld en sloot op 20 Februari 1950 met eiseres een financieringscontract, krachtens hetwelk eiseres 160.000 fr. stortte aan de leverancier ter ontlasting van de koper, mits deze ten bate van de Bank 24 wissels aanvaardde van 7.627 fr. ieder, maandelijks vervallend van 25 Maart 1950 tot 25 Februari 1952, met beding dat in geval van niet-betaling van één enkel vervallen bedrag de nog verschuldigde promessen zonder ingebrekestelling onmiddellijk opeis-

baar werden en de koper de verplichting aangaande het voertuig binnen de 24 uren aan de Bank af te leveren, die gemachtigd werd er bezit van te nemen, zonder andere rechtsvorm dan een aanmaning per aangezekende brief, zodat het aldus in het bezit van de Bank gekomen voertuig haar als pand zou dienen tot betaling der nog verschuldigde promessen;

de op 25 September 1951 betaalbare wissel werd wegens wanbetaling op 29 September 1951 geprotesteerd;

de op 25 October 1951 betaalbare wissel werd wegens wanbetaling op 27 October 1951 geprotesteerd, enz., tot en met de wissel van 25 December 1951, wegens wanbetaling op 27 December 1951 geprotesteerd;

op 17 November 1951 vorderde de Bank op grond der wanbetaling het bedrag der overblijvende wissels op en verzocht op 23 November 1951 per aangetekende brief Vannieuwenhuyse de autobus binnen de 24 uren ter beschikking van de Bank te stellen in de garage Vandewalle, te Oostrozebeke;

Vandewalle verklaart dat Vannieuwenhuyse de autobus einde November 1951 vrijwillig in de garage heeft geplaatst;

de Bank wou de autobus te gelde maken en liet Vannieuwenhuyse toe de bus te verkopen aan Drapier, waardoor Vannieuwenhuyse opnieuw in het bezit van de bus kwam;

de verkoop ging echter niet door en de bus werd op 23 Februari 1952 (2 maanden na het faillissement) in het bezit der Bank gesteld in de garage Vandewalle, waar de Bank de autobus als pand hield;

terloops weze opgemerkt, dat de schuldeiser Mathys op 20 September 1951 regelmatig beslag tot tenuitvoerlegging in handen van Vannieuwenhuyse op deze autobus had gelegd;

Overwegende dat tegenover de failliete boedel nietig is elk recht van pand, gevestigd op de goederen van de schuldenaar wegens vroeger aangegane schulden, wanneer dit gebeurt binnen de verdachte periode (artikel 445 in fine der Faillissementswet);

dat de zin van deze wettelijke bepaling de volgende is : elk recht van pand is van rechtswege nietig, wanneer het gedurende de verdachte periode toegestaan is na en onafhankelijk van het ontstaan der hoofdschuld, om het even of deze vóór of binnen de verdachte periode is ontstaan, zodat het zekerheid geven binnen de verdachte periode, los van een vroegere hoofdschuld, verboden is (Fredericq, Tr. de D. C. B., T. VII, pag. 239 bovenaan);

Overwegende dat in casu slechts een belofte van pand samen met de hoofdschuld op 20 Februari 1950, dus vóór de verdachte periode, door de schuldenaar gegeven werd en geen wezenlijk pand, hetwelk traditie van het pandvoorwerp in bezit van de schuldeiser of van een overeengekomen derde-houder onderstelt als essentiële bestaansvoorwaarde, ook in handelszaken, waar artikel 2076 B.W. ongewijzigd van kracht blijft (Cass., 11 Juli 1907, Pas. 1907, I, 328; Luik, 25 Nov. 1937, Pas. 1938, II, 89; Brussel, 1 April 1939, Pas. 1940, II, 60);

dat hier het op 20 Februari 1950 beloofde pand daadwerkelijk voor het eerst tot stand kwam op einde November 1951 en definitief op 23 Februari 1952, na het vonnis van faillietverklaring van 22 December 1951; dat, gevestigd zijnde tijdens de verdachte periode, het pand nietig is (Fredericq, Tr. de D.C.B., T. VII, pag. 243, laatste lid en 244 bovenaan; *contra* Hoei, 12 December 1950, J.T. 1951, 652); a fortiori is dit het geval na het vonnis van faillietverklaring van 22 December 1951, dat een totale uithandenneming van alle

goederen uit handen van gefailleerde medebracht en de curator als juridische houder ervan aanstelde; dat de redenen om aldus te beslissen zijn :

1) het essentiële vereiste van zakelijke traditio bij pandvestiging;

2) de regel dat het bezit van roerende goederen als titel van eigendom bij de schuldenaar geldt en dat dit uitwendig zichtbaar bezit de publiciteit van roerende eigendom bij de schuldenaar voor de derden vormt;

3 de regel dat de goederen van de schuldenaar het gemeenschappelijk pand van zijn schuldeisers uitmaken, alsmede van de met de bezitter contracterende derden;

dat opmerkingen tegen deze stelling zijn :

1) de hypotheek of het pand op de handelszaak, beloofd met de lening, zijn geldig, ook wanneer de tot publiciteit bestemde inschrijving slechts tijdens de verdachte periode is geschied.

Antwoord : dergelijke hypotheek of pand op een handelszaak onderstelt niet als essentiële bestaansvoorwaarde zakelijke traditio, zoals het pand;

2) Pandbelofte en pandvestiging vallen samen.

Antwoord : volgens sommigen, maar ten onrechte, ja tussen partijen; echter in geen geval tegenover derden;

3) Pandbeloften, samen met de hoofdschuld aangegaan vóór of tijdens de verdachte periode en pandtraditio tijdens de verdachte periode wordt door een groot deel der rechtspraak ook tegenover derden als geldig aangezien en valt buiten artikel 445 Faillissementswet.

Antwoord : naar onze overtuiging is deze rechtspraak verkeerd;

Overwegende dat dienvolgens het pandrecht aan de schuldeiseres wordt ontzegd als zijnde van rechtswege nietig, met het gevolg dat de autobus onbezwaard tot de failliete boedel behoort;

Om deze redenen,

De Rechtbank, alle andere besluiten afwijzend en ten gronde uitspraak doende;

Beveelt dat de schuldeiseres in het passief (*gewoon*) van het faillissement voor 45.930 fr. zal opgenomen worden;

Verklaart het op einde November 1951 en op 23 Februari 1952 door traditio gevestigde pandrecht van rechtsweg nietig tegenover de failliete boedel en ontzegt aan de schuldeiseres haar pandrecht op deze autobus;

Kosten van rolzetting en vonnis ten laste der schuldeiseres;

Verklaart het vonnis uitvoerbaar bij voorraad, niet-
tegenstaande elke voorziening en zonder borgstelling.

NOOT : Verg. in dit nummer vonnis van dezelfde Rechtbank, dd. 1 December 1951.

Vlaamse Juristen,

Abonneert U op het

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE GENT

3e Kamer. — 26 Juni 1952.

Voorzitter : M. Reyniers.

Rechters : MM. De Baillie en Aelterman.

Referendaris : M. Cloquet.

Advocaten : Mrs Dua en Standaert.

Huwelijk. — Faillissement van de man. — De vrouw heeft geen vordering tot uitkering van levensonderhoud krachtens artikel 476, lid 2, Faillissementswet. — Zij heeft evenmin een zijdelingse vordering. — Onbevoegdheid van de Rechtbank van Koophandel om kennis te nemen van een vordering, die steunt op enige bepaling van het B.W. omtrent de uit het huwelijk voortvloeiende verplichtingen.

De echtgenote is niet gerechtigd op grond van artikel 476 Faillissementswet een vordering tot uitkering van levensonderhoud in te stellen tegen haar man of tegen de curator in zijn faillissement. Dit artikel kent alleen aan de gefailleerde zelf een vordering tot uitkering van levensonderhoud toe, al moge een dergelijke uitkering ook ten voordele van zijn gezin strekken.

Evenmin kan de vrouw een zijdelingse vordering instellen. Een zijdelingse vordering stelt voorop, dat de schuldenaar, wiens vordering door zijn schuldeiser wordt uitgecefeld, zelf weigert op te treden, wat eiseres in het onderhavige geval niet heeft bewezen. Zij vordert overigens de veroordeling van gefailleerde, terwijl de zijdelingse vordering zou veronderstellen, dat eiseres op grond van de rechten van de gefailleerde alleen de veroordeling zou vorderen van de failliete boedel als schuldenaar van een vordering van de gefailleerde tot voorlopig levensonderhoud.

Voor zover de vrouw haar vordering mocht doen steunen op enige bepaling van het B. W. betreffende een verplichting tot levensonderhoud, rustende op de man ingevolge het huwelijk, zou de Rechtbank van Koophandel niet bevoegd zijn om van de eis kennis te nemen.

Notte t/ Hinneman en Mr Standaert q.q.

Overwegende dat eiseres als echtgenote van de gefailleerde Antoon Hinneman hoofdelijk van deze laatste en van de curator in zijn faillissement de betaling vordert van een uitkering tot onderhoud;

Overwegende dat eiseres niet bepaalt op welke wetsbepaling zij haar vordering doet steunen;

Overwegende dat het niet kan zijn op artikel 476, tweede lid, van de faillissementswet;

dat eiseres inderdaad niet gerechtigd ware op grond van voormelde wetsbepaling tegen haar man of tegen de curator een eis in te stellen;

dat voormeld artikel alleen aan de gefailleerde zelf een vordering tot uitkering van onderhoud toekent, al moge bedoelde uitkering ook tot nut van zijn gezin strekken;

Overwegende dat eiseres weliswaar zou hebben kunnen bedoelen een zijdelingse rechtsovereenkomst in te stellen;

doch dat onderhavige vordering aan de voorwaarden van een dergelijke vordering niet beantwoordt;

Overwegende dat eiseres enerzijds niet bewijst en zelfs niet beweert, dat Antoon Hinneman weigert op te treden om zelf een uitkering van onderhoud te be-

komen, noch zelfs dat zij ooit haar echtgenoot zou hebben aangesproken, opdat hij zelf de rechten zou vorderen, welke voor hem uit artikel 476 van de faillissementswet zouden kunnen voortspuiten;

dat de zijdelingse rechtsvordering nochtans veronderstelt dat de schuldenaar, wiens vordering wordt uitgeoefend, zelf weigert te handelen;

Overwegende in de tweede plaats dat eiseres de veroordeling vordert van gefailleerde, terwijl de zijdelingse vordering integendeel zou veronderstellen, dat eiseres op grond van de rechten van de gefailleerde alleen de veroordeling zou vorderen van de failliete boedel, als schuldenaar van de gefailleerde wat zijn voorlopig onderhoud betreft;

Overwegende in de derde plaats, dat eiseres niet gerechtigd is de zijdelingse rechtsvordering in te stellen, zonder vooreerst haar hoedanigheid te bewijzen van schuldeiseres van gefailleerde;

dat zij die hoedanigheid slechts zou kunnen doen steunen op andere wetsbepalingen dan het reeds vermelde artikel 476, zoals bijvoorbeeld de artikelen 205, 214b of 214j van het Burgerlijk Wetboek;

dat zij het bewijs niet aanvoert van dergelijke schuld-vordering;

Overwegende dat onderhavige vordering aldus niet ontvankelijk is, in zover zij op artikel 476 van de faillissementswet mocht steunen;

Overwegende dat dezelfde vordering buiten de bevoegdheid van de Rechtbank van Koophandel zou vallen, zo zij mocht rusten op artikel 205 van het B. W. of op enige andere wettelijke verplichting tot onderhoud, voortspuitende uit het huwelijk tussen eiseres en gefailleerde;

Om deze redenen,

De Rechtbank,

Vaststellend dat de artikelen 2 en 30 tot 42 der wet van 15 Juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken zijn nageleefd;

Gehoord de heer Albert Loicq, rechter-commissaris, in zijn verslag, verklaart de vordering niet-ontvankelijk, hetzij wegens gebrek aan hoedanigheid van eiseres, hetzij wegens gebrek aan bevoegdheid ratione materiae van de Rechtbank, dienvolgens wijst de vordering van de hand en verwijst eiseres in de kosten.

BIBLIOGRAPHIE

G. LEPOINTE: Histoire des Institutions du Droit Public français au XIXme siècle, 1789-1914. - Editions Domat Montchrétien. Parijs, 1953, 780 blz.

Professor Gabriël Lepointe, van de Rechtsfaculteit der Universiteit te Parijs, die reeds verschillende kleinere rechtshistorische werken schreef, o.m. een Petit vocabulaire d'Histoire du Droit, een Petit précis des Sources de l'Histoire du Droit Français, een studie over de erfenissen en een over de familie, verrast thans de wetenschappelijke wereld met een reusachtig synthetisch overzicht van de instellingen en het Franse publiek recht in de negentiende eeuw, van 1789 tot aan de Eerste Wereldoorlog. Zijn werk sluit onmiddellijk aan bij het magistrale werk van de betreunde Olivier Martin over de Franse instellingen van het Ancien Régime (Domat, 1948).

De poging van M. Lepointe is voorzeker lovenswaardig, vooral als men bedenkt dat het de eerste maal is dat een Frans rechtshistoricus een schets brengt van de voornaamste instellingen van het Frans openbaar

recht der 19e eeuw. M. Lepointe is van oordeel dat het ogenblik aangebroken is om 1789 niet meer als einddatum te beschouwen van de Franse rechtsgeschiedenis, maar de einddatum dicht bij ons te brengen: hij stelt voor: 1914. Over het principe zal eenieder wel accoord gaan, over de vaststelling van de datum kan worden gediscussieerd.

De inleiding schetst het einde van het Ancien Régime en het ontstaan der Grote Revolutie. Zijn werk is dan onderverdeeld in zes boeken. Het eerste geeft de politieke en constitutionele geschiedenis: daarin worden de grote principes van het moderne staatsrecht geschetst, met hun ontwikkeling in de 19de eeuw, de rol van de Grondwetgevende Vergadering en de ontleding der koninklijke grondwet van 1791, de Conventie met de grondwetten van het jaar I en het jaar III, de grondwet van het jaar VIII en de Keizerlijke grondwet van het jaar XII, de Restauratie der Bourbons en het Charter van 1814, de Honderd Dagen met het Acte Additionnel, de Tweede Restauratie, de Julionnantiën en de val van Karel X, de Julimonarchie met de grondwet van 1830 van Louis-Philippe, de Tweede Republiek en de grondwet van 1848, het Tweede Keizerrijk met de grondwet van 1852, de regering der Nationale Defensie in 1870, de Assemblée Nationale en de grondwet van 1875, deze der Derde Republiek.

In boek II schetst M. Lepointe, op hetzelfde historisch plan, de administratieve en gemeentelijke geschiedenis, voorafgegaan door de algemene principes van het moderne Administratief recht. Boek III geeft de geschiedenis van de rechterlijke instellingen, boek IV het overzicht van de financiële instellingen, boek V de militaire en boek VI de godsdienstige instellingen en de betrekkingen tussen Kerk en Staat.

Dit alles is klaar, methodisch en overzichtelijk uiteengezet, misschien hier en daar wel in een ietwat slordige taal, met nota's gestaafd. Het is een werk dat men niet zal kunnen over het hoofd zien.

L. Th. Maes.

BALIELEVEN

VERBOND DER BELGISCHE ADVOCATEN

Vergadering te Tongeren op 28 Maart 1953

De vierde vergadering van het Verbond, die gehouden werd te Tongeren op 28 Maart 1953, was uitermate belangrijk en werd bijgewoond door de Heer du Bus de Warnaffe, Minister van Justitie, en de Heer Roppe, gouverneur van Limburg.

Het is stellig tengevolge van de belangrijkheid der vraagstukken, die op de dagorde stonden, dat de Heer Minister van Justitie er aan gehouden had deze vergadering met zijn tegenwoordigheid te vereren en te doen blijken welke grote belangstelling hij koestert voor de werkzaamheden van het Verbond.

De leden van de Rechtbank en het Parket van Tongeren, geleid door de Heer de Schaetzen, ere-Voorzitter, M. Reard, Voorzitter, en M. Herbillon, Procureur des Konings, hadden zich gevoegd bij het bureel van het Verbond, voorgezeten door de Heer Stafhouder Collignon, die omringd was door de Heer Stafhouder Lambrechts, Mr Ancot, onder-Voorzitter, Mr Emmanuel Thiebault, secretaris generaal, Mrs Janne en Ugeux, secretarissen.

Vereenvoudiging der procedure en vermindering der gerechtskosten.

Het eerste verslag dat voorgebracht werd door Mr Haegeman der balie van Hoei had betrekking op het delicaat vraagstuk van de afschaffing van het ministerie der pleitbezorgers in eerste aanleg.

Na een korte historiek van de studies gewijd aan dit probleem sedert 1866 stelde de verslaggever de afschaffing voor der pleitbezorgers in eerste aanleg, onder voorbehoud van een rechtvaardige vergoeding te voorzien, ofwel de incorporatie van de pleitbezorgers, die sedert ten minste vijf jaar hun ambt uitoefenen, in de Orde der Advocaten.

De verslaggever is nochtans van oordeel dat er geen aanleiding bestaat tot afschaffing der pleitbezorgers bij het Hof van Beroep. Het dient erkend te worden dat deze grote diensten bewijzen tengevolge van de verwijdering van zekere Rechtbanken van eerste aanleg van de zetel van het Hof van Beroep.

Dit verslag was als de voorrede van datgene dat werd voorgebracht door Mr Van Roye der balie te Brussel, die de dringende noodzakelijkheid onderlijnde zekere procedures te vereenvoudigen door de vermindering van bepaalde gerechtskosten.

Spreker gaf een kort overzicht van de procedure zoals deze bestaat in landen als Italië, Zweden en Duitsland en hij stelde hoofdzakelijk voor de bepalingen der artt. 49 en 50 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtspleging betreffende het inleidend exploit, de betekening van vonnis en het bevel dat het beslag voorafgaat, uit te breiden.

Mr Van Roye gaat nog verder wanneer hij voorstelt de registratierechten af te schaffen en hij wijst er op in dit verband dat in het tegenwoordig stelsel het proportioneel recht van 2 % wordt toegepast op elke veroordeling, zelfs wanneer de onsolvabiliteit van de schuldenaar het onmogelijk maakt enig bedrag werkelijk in te vorderen.

Uiteindelijk drukt Mr Van Roye de mening uit dat het niet onmogelijk zou zijn de eenvoudige afschaffing te bekomen van de registratierechten, waarvan het verlies voor de Staat zou gecompenseerd worden door een verhoging van de taksen gelijkgesteld met het zegel.

Wetsvoorstel betreffende de uitoefening van het beroep van advocaat.

Mr Van Leynseele, Stafhouder der Advocaten bij het Hof van Verbreking, opende de bespreking van het wetsvoorstel waarvan de tekst aan al de advocaten van het land werd toegezonden en hij vatte de talrijke opmerkingen samen die desaangaande werden in het midden gebracht. Hij maakte een grondige kritiek van dit voorstel en stelde vast dat het volkomen in gebreke bleef rekening te houden met de bijzonderste eisen van de Balie. Zo zegt o.a. het wetsvoorstel niets betreffende het monopolie van de pleidooi en van de consultatie. Mr Van Leynseele is van oordeel dat dit voorstel grondig dient herzien te worden, dat het trouwens al te veel in bijzonderheden treedt. Naar zijn mening behoort de wetgever enkel de algemene beginselen vast te leggen en dient het aan de uitvoerende macht overgelaten te worden de bijkomende vraagstukken te regelen.

Deze drie verslagen werden door de talrijke aanwezigen met de grootste belangstelling gevolgd en de bespreking, die aangesneden werd door Mrs Laurent Neupré en Dubru, de Heren Stafhouders Musch en Ancot, zal worden voortgezet gedurende de volgende vergadering die zal gehouden worden te Marche op 14 Mei aanstaande. De besproken problemen zijn van een vitaal belang voor ons beroep en vereisen een breed debat alvorens bepaalde beslissingen worden getroffen.

Tussen de aanwezige confraters merkten wij op: de Heren Stafhouders Willems, Hanquinet, Loumaye, Grihomont, Piette, Baeté en Koninckx; Mrs Tienrien, Nyssens, Wilwerth, enz.

Deze vergadering werd gevolgd door een hartelijke ontvangst op het Stadhuis, gedurende dewelke de burgemeester Mr Stas, aan het Verbond en aan zijn aanwezige leden de hartelijkste welkomwensen uitdrukte. Hierop antwoordde de Heer Stafhouder Lambrechts in naam der Balie van Tongeren en de Heer Stafhouder Ancot in naam van het Verbond.

De thee aangeboden door de Balie van Tongeren was van aard om de meest verfiinden te bevredigen.

Aldus eindigde een dag, die begonnen was met het bezoek aan de bijzonderste monumenten der schone stad van Ambiorix, onder de leiding van M. Frère en die, door de behandelde onderwerpen gedurende de vergadering, een belangrijke datum zal betekenen voor het Verbond en voor geheel de Belgische Balie.

UNION INTERNATIONALE DES AVOCATS

Vergadering van het Bureau te Antwerpen

Het aanstaande congres van de Union internationale des avocats zal in de maand September aanstaande plaats hebben te Wenen. Ten einde dit congres op doelmatige wijze voor te bereiden had het Bureau van de U.I.A. een samenkomst belegd op Zaterdag 28 Maart te Antwerpen.

Het Bureau was bijna voltallig aanwezig en bestond uit afgevaardigden uit Nederland, Frankrijk, Oostenrijk, de Verenigde Staten, Engeland, Spanje, Italië, Zwitserland, Indië en Jougoslavië.

's Morgens vergaderde onder voorzitterschap van Mr E. Hunna, president van de Advocatenkamer te Wenen, het Bureau op het Gerechtshof te Antwerpen. Na de vergadering werden de leden ontvangen door de Raad der Orde van de Balie van Antwerpen en brachten zij een hoffelijkheidsbezoek aan de Heer Voorzitter der Rechtbank en aan de Heer Procureur des Konings. Bloemen werden door hen neergelegd aan het gedenkteken in het Gerechtshof opgericht ter nagedachtenis van de advocaten die hun leven lieten tijdens de laatste oorlog.

's Anderendaags bezochten de gasten het Plantijnmuseum en werden daarna ontvangen ten Stadhuis waar de Heer Schepen Carl Le Bon dd. Burgemeester hen toesprak.

Na deze ontvangst werd een boottocht ondernomen op de Schelde waarbij aan boord geluncht werd.

's Avonds was het Bureau te gast bij de Heer Stafhouder Thevenet te Brussel.

's Anderendaags werd een tocht ondernomen naar Charleroi om de stichting te herdenken van het U.A.I., waarvan het initiatief 25 jaar geleden te Charleroi genomen werd tijdens een vergadering van het Verbond der Belgische Advocaten.

Maandagnamiddag werden de bezoekers ontvangen bij de Heer Minister van Justitie.

Tijdens het verblijf van deze vooraanstaande advocaten uit zoveel verschillende landen ten onzent werden talrijke vriendschapsbanden aangeknoopt die de gelukkigste gevolgen zullen hebben.

Abonneert U op Rechtskundig Weekblad

MEDEDELINGEN

VERGELIJKENDE STUDIE VAN HET RECHT VAN BELGIË EN NEDERLAND

De 16 Januari 1953 is in het Ministerie van Justitie aan het Poelaertplein te Brussel de « Vereniging van de vergelijkende Studie van het Recht van België en Nederland » bijeengekomen.

In het Nederlands « Juristenblad » (blz. 142-146) verscheen over deze bijeenkomst een verslag, dat wij hierna overdrukken daar het onze lezers ongetwijfeld zal interesseren.

De afdeling *privaatrecht*, die in haar vorige vergadering de schadeverzekering in ogenschouw was gaan nemen aan de hand van praeadviezen van de Utrechtse hoogleraar Dorhout Mees en diens Brusselse ambtgenoot Sohr, zette haar desbetreffende gedachtenwisseling voort; haar genoemde voorlichters hadden hiertoe nadere rapporten ingediend. In de bijeenkomst van December 1951 had men in de eerste plaats stilgestaan bij het verzekeraar belang en de verzekerbare waarde; vervolgens was de meervoudige verzekering ter sprake gekomen, in geval waarvan men te rade was geworden, dat de verzekerde de verzekeraar van zijn keuze moet kunnen aanspreken, waarna een onderlinge verrekening tussen de verzekeraars plaats behoort te vinden. Amper overwogen was daarna de vraag, of als hoofdregel dient te worden aangenomen, dat de verkoopwaarde moet worden vergoed, dan wel de vervangingswaarde; men was geëindigd met zich uit te spreken voor de laatste, waarna men zich als van zelf geplaatt had gezien voor de vraag, wat er dient te geschieden, als de verzekerde niet tot vervanging overgaat. Het meest aanbevelenswaardige antwoord hierop had men ten slotte als volgt geformuleerd: « Indien de verzekerde niet vervangt, ontvangt hij een billijke vergoeding, die niet hoger mag zijn dan de verkoopwaarde ». Met betrekking tot de taxatie door partijen was men het er over eens geworden, dat art. 49 van het Belgische ontwerp van Dievoet (zie hierover N.L.C. Fonkert, « Beschouwingen over de wetgeving op de verzekeringsovereenkomst », Prf. Leiden 1950, blz. 200-108, 407) diende te worden nagevolgd; met een kleine wijziging, aldus: « Wanneer partijen, door een bijzondere bepaling van de polis, de waarde van sommige bepaalde voorwerpen speciaal hebben getaxeerd en uitdrukkelijk aangenomen, moet de aldus gedane schatting beschouwd worden als overeenstemmend met de werkelijkheid op de dag, dat het contract werd aangegaan, behoudens in geval van bedrog, waarvan het bewijs door de verzekeraar moet geleverd worden. De getaxeerde waarde zal als grondslag dienen voor de berekening van de door de verzekerde geleden schade, tenzij de verzekeraar bewijst, dat het voorwerp tussen het ogenblik, waarop het contract is aangegaan, en het ogenblik van de schadegebeurtenis een aanzienlijk waardeverschil heeft ondergaan ». Daarbij was er gebleken van een overwegende opvatting, dat de grens tussen onaanzienlijk en aanzienlijk moest worden gezocht in de buurt van 10%; dit op het voetspoor van een speelruimte, die de praeadviseur Sohr ook elders reeds had aangetroffen (blz. 9). Wat de taxatie door deskundigen aanging, had men het stelsel uit de artt. 25-27 van het ontwerp der commissie-Dorhout Mees, benoemd door de bedrijfsgroep der schadeverzekeraars, het meest juiste geoordeeld; als zou men in art. 26 liever gesproken hebben willen zien van een « materiële beschadiging » dan van een « bijzondere, de zaak betreffende oorzaak ».

In vervolg hierop werd op de jongste bijeenkomst allereerst het vraagstuk der verzwijging en verkeerde opgave bij het sluiten der overeenkomst aan de orde gesteld. Na breedvoerige besprekingen werd men het hierover eens, dat de verzekerde voor het sluiten der overeenkomst de verzekeraar alle hem bekende feiten naar waarheid behoort mede te delen, die van belang zijn voor de beoordeling van het risico en waarvan hij dit wist. De Belgische leden waren van mening, dat dit zelfde moest worden voorgeschreven voor aan de verzekerde bekende feiten, die van belang zijn en waarvan hij dit had behoren te weten; de Nederlandse waren hieromtrent verdeeld zonder dat dit meningsverschil kon worden herleid tot een afwijking van belangenzichten.

Algemeen was men het er over eens, dat de verzekeraar moest kunnen verklaren, dat bepaalde feiten voor hem van belang zijn of van onbelang, doch dat hij in het laatste geval toch mag bewijzen, dat de verzekerde een mededeling over een feit, waarvan hij heeft verklaard, dat hij het van geen gewicht acht, te kwader trouw achterwege heeft gelaten. De overwegingen dienaangaande leidden tot een gedachtenwisseling over de vragenlijst. Wat een vragenlijst is, bleek moeilijk te omschrijven; men vond het het beste de bepaling hiervan aan de rechter over te laten. De regeling over deze lijst uit art. 13 van het ontwerp van Dievoet achtte men algemeen wenselijk.

Over de gevolgen van de niet-naleving van de mededelingsplicht bleef men uiteenlopen. Het ontwerp van Dievoet heeft in zijn art. 12 aansluiting gezocht bij elders bestaande regelingen (Fonkert t.a.p., blz. 72-92); nochtans achtten de van Nederlandse zijde genodigde verzekeringsdeskundigen het daarin vervatte stelsel in Nederland onuitvoerbaar. Vooral een evenredige vergoedingsvermindering zou, meenden zij, hier te lande niet behoorlijk kunnen worden berekend.

Minder bezwaar hiertegen hadden zij voor zover zij opgenomen was in de regeling der risicoverzwaarig, gelijk deze voorkomt in art. 17 van het ontwerp van Dievoet. Hierdoor kwam het tot eenstemmigheid over de wenselijkheid van hetgeen hierin staat bepaald; met enkele uitzonderingen: a. Het genoemde art. 17 begint met te zeggen: « De verzekeringnemer moet de omstandigheden, die een verzwaarig van het risico tot gevolg hebben en die in de polis zijn aangeduid, aan de verzekeraar mededelen ». Art. 21 van het ontwerp der bedrijfsgroep spreekt in zijn eerste lid van omstandigheden, « waardoor het risico in belangrijke mate is verwaard » en rept niet van een aanduiding in de polis. Algemeen vond men dit laatste juist en derhalve entte men dit eerste lid op art. 17 van het ontwerp van Dievoet.

b. Bovendien achtte men eenstemmig een aanvulling van dit art. 17 gewenst in dier voege, dat bij belangrijke risicoverzwaarig en een premieverhoging diensgevolge ook de verzekerde vrij moet zijn de verzekering te beëindigen. Voorts achtte men een toevoeging op haar plaats, dat van het aldus bijgewerkte art. 17 niet zou mogen worden afgeweken ten nadele van de verzekerde.

Aan Nederlandse kant achtte men een regeling der risicovermindering ongewenst; men vreesde hiervan uitspanningsmisbruiken. Ook aan de Belgische zijde was men hiervoor niet geestdriftig en men neigde evenzeer tot afwijzing, al bleek er nog van enige lichte gevoelsschakering.

Wat de eigen schuld betreft, beide praeadviseurs waren het er over eens, dat in dezen het stelsel uit art. 17 lid 1 van het ontwerp der bedrijfsgroep de voorkeur verdiende; t.w. lichte schuld wordt in de dekking inbegrepen, grove schuld en opzet uitgeslo-

ten (nader praeadviezen, blz. 16). De vergadering sloot zich in haar geheel hierbij aan.

Moeilijker bleek het overeenstemming te bereiken over de vraag, of lichte schuld contractueel moest kunnen worden uitgesloten. Na veel wikken en wegen gelukte dit nochtans; in die zin, dat zij bevestigend werd beantwoord, mits het desbetreffende beding in de polis op in het oog springende wijze wordt aangegeven.

Algemeen was men van oordeel, dat de wet de mogelijkheid van een verzekering, waarbij de verzekerder op zich neemt ook bij grove schuld schadevergoeding uit te keren, diende open te houden.

Tijdgebrek verhinderde de beraadslagingen te beëindigen over de vraag, wiens schuld met eigen schuld van de verzekerde moest worden gelijk gesteld; voornamelijk en misschien uitsluitend een rechtspersoonskwestie, waarover vooralsnog de meningen — en dan niet langs de landsgrens — sterk uiteenliepen. Men zag zich genoodzaakt dit onderwerp voor een volgende vergadering te bewaren, waarop men ook voortdenkt te gaan met de bespreking van nog andere, door de praeadviseurs aangegeven punten: rechten van derden, bewijs, wanbetaling der premie.

Afdeling Staatsrecht.

Voor de behandeling van het onderwerp « De autonomie van de gemeenten in verband met de regeling van haar belastingheffing en haar financiële verhouding tot het Rijk » was van Belgische zijde een praeadvies uitgebracht door Prof. Dr André J. Mast en Dr Karel Mees, beiden lid van de Raad van State, en van Nederlandse zijde door Prof. Mr. D. Simons. Onderleiding van Prof. Mr. C. W. van der Pot werd hierover een geanimeerde en vruchtbare discussie gevoerd.

Eerst is stilgestaan bij het *ius constitutum* en vervolgens bij het *ius constituendum*. Het grondwettelijke en wettelijke instituut der gemeentelijke autonomie heeft in beide landen ernstig geleden door het ontbreken van een voldoende eigen belastinggebied voor de gemeenten. De eisen, welke het hoge peil der Rijksuitgaven stelt aan de Rijksbelastingen, heeft de fiscale mogelijkheden voor de gemeenten zeer verminderd. Wil men de gemeentelijke autonomie herstellen dan zullen hiertoe aan de gemeenten nieuwe eigen belastingmogelijkheden moeten worden gegeven.

Enkele leden betwijfelden of langs deze weg inderdaad de gemeentelijke autonomie zou kunnen worden hersteld en of niet moest worden berust in een ontwikkeling, waarbij de centralisatie-tendenties, de intensivering van het verkeer, de zucht naar een gelijke verzorging van de inwoners van elke streek des lands en de vrees voor plaatselijke belastingverschillen een zelfstandige gemeentelijke belastingpolitiek voor goed onmogelijk zouden hebben gemaakt. De meerderheid was echter van oordeel, dat mits een eigen belastinggebied der gemeenten zou gebaseerd zijn op of worden aangevuld door een stelsel van Rijksuitkeringen, inderdaad een herstel van financiële zelfstandigheid door het hergeven van belastingmogelijkheden mocht worden verwacht. Over de eisen, welke hiertoe in algemeenen zin aan het systeem van Rijksuitkeringen zouden zijn te stellen, is daarna van gedachten gewisseld. Tenslotte konden alle leden der Afdeling zich verenigen met de volgende gemeenschappelijke conclusies:

1. Aan de gemeentelijke autonomie wordt ernstig afbreuk gedaan, zolang de gemeenten niet door eigen belastingen in een zodanig deel van haar uitgaven kunnen voorzien, dat haar beleid zich mede in de belastingheffing kan afspiegelen.

2. Grote vrijheid in de belastingheffing kan aan de

gemeenten niet worden gegeven, zolang de Rijksoverheid voor haar uitgaven zeer hoge belastingen oplegt.

3. Gestreefd worde naar de toekenning aan de gemeenten van een voldoende eigen belastinggebied.

4. In België lijkt voor heffing door de gemeenten de grondbelasting, als bij uitstek plaatselijke heffing, in het bijzonder in aanmerking te komen. In Nederland heeft de hoofdsom der grondbelasting een constant karakter en is deze mede daarom voor dit doel van minder betekenis. Daarnaast komt in beide landen een inkomstenbelasting (op het hele inkomen) in aanmerking, voor zover de druk der Rijksbelastingen op het inkomen zulks toelaat.

5. Een stelsel van uitkeringen aan de gemeenten voor algemene en bijzondere doeleinden uit Rijksmiddelen blijft noodzakelijk ten einde grote verschillen in belastingdruk en verzorgingspeil te voorkomen.

6. Met wijzigingen in de hoogte van prijzen en lonen en in het algemeen peil der gemeentelijke behoeften dient bij de vaststelling van de Rijksuitkeringen rekening te worden gehouden, hetzij door automatische aanpassing, hetzij door periodieke herziening.

7. De uitkeringen dienen zoveel mogelijk naar wetmatig te regelen objectieve maatstaven te worden bepaald en zo min mogelijk te worden gekoppeld aan uitgaven der individuele gemeenten.

8. Voor zover extra-uitkeringen voor individuele gemeenten nodig blijken, is het wenselijk, dat omtrent de verdeling van het hiertoe beschikbare bedrag wordt beslist door een orgaan, waarin de gemeenten zijn vertegenwoordigd en dat zoveel mogelijk van de Regering onafhankelijk is.

De *Afdeling Strafrecht* kwam bijeen in een ochtend en een namiddagvergadering. Over het onderwerp, De Deelneming in het Strafrecht der beide landen, waren praeadviezen uitgebracht door Mr Charles, Procureur des Konings te Brussel en Mr Pompe, Hoogleraar te Utrecht. Voorafgaand overleg tussen beide praeadviseurs heeft niet plaats kunnen hebben daar de Belgische praeadviseur te laat bekend was. Het Belgische praeadvies werd eerst in Januari rondgezonden. Bij de rechtsvergelijking bleken vooral de volgende punten van verschil.

1. Het onderscheid tussen medeplegen en medeplichtigheid wordt in België wettelijk aangegeven met de formule dat voor de uitvoering van het delict onontbeerlijke hulp (mede)plegen en het bieden van onontbeerlijke hulp medeplichtigheid vormt. De Belgische leden vermoeden, dat het bezwaarlijk zou zijn deze maatstaf, welke in het Belgische recht, gelijk in het Franse, traditioneel vast ligt, te laten vallen.

2. De strafbaarstelling der uitlokking in art. 47 onder nr 2 komt vrijwel overeen met die in art. 66 van het Belgische Wetboek. Onder de middelen mist het Nederlandse artikel naast misbruik van gezag misbruik van macht en mist het Belgische artikel geweld. Beide middelen zouden in deze beide artikelen kunnen worden opgenomen.

Daarnaast kent het Belgische recht niet de vorm van doen plegen. Dit verschil zou kunnen worden opgeheven doordat voor Nederland het doen plegen geschrapt werd en voor beide landen afzonderlijk strafbaar zou gesteld worden het uitlokken t.a.v. een persoon die voor uitlokking bijzonder ontvankelijk zou zijn, zoals een geestelijk gestoorde en een kind.

Nog een verschilpunt bood het Belgische recht met het Nederlandse door dat in het Belgische Wetboek de uitlokking, in het openbaar geschied, als *deelnemingsvorm* is strafbaar gesteld, waarnaast Nederland alleen kent de opruiing volgens artt. 131 en 132 welke geen deelnemingsvorm maar een afzonderlijk delict vormt.

